

Bildande av naturreservatet Greby-Kleva i Tanums kommun

Innehållsförteckning

- Uppgifter om naturreservatet
- Beslut om bildande m.m.
- Syftet med naturreservatet
- Skälen för Länsstyrelsens beslut
- Beslut om föreskrifter
- Ärendets handläggning
- Länsstyrelsens bedömning och motivering
- Upplysningar
- Ersättningstalan
- Kungörelse
- Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

Bilagor

- Bilaga 1.1–1.4. Beslutskartor med undantag från föreskrifter
- Bilaga 2. Översiktskarta
- Bilaga 3. Skötselplan med bilagor
- Bilaga 4. Sammanställning av yttranden och synpunkter

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Greby-Kleva
NVR ID:	2047538
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Tanum
Ungefärlig mittpunkt:	N 6514501, E 283466 SWEREF99
Lägesbeskrivning:	Ca 2,5 km norr om Grebbestad
Fastigheter:	Tanums-Kleva 1:8 samt del av Greby 1:3, 1:10 och 1:11.
Ägare:	Privata markägare samt staten genom Naturvårdsverket.
Nyttjanderättsinnehavare:	Jordbruksarrende och Jaktavtal
Areal (ha):	55 hektar varav ca 7,8 hektar hav.
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
Natura 2000-beteckning:	SE0520165, SE0520147
Naturgeografisk region:	N Bohusläns kustskogsområde
Maringeografisk region:	Skagerrak

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1.1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Greby-Kleva.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det blivande naturreservatet:

- Tanumskustens naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen den 14 juni 1991, dnr: 231-1547-91.

Länsstyrelsen beslutar att Tanumskustens naturvårdsområde ersätts inom de delar som berörs av naturreservatet när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen utser Västkuststiftelsen som förvaltare av naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

I separat beslut fastställs också bevarandeplan för Natura 2000-området Kleva (SE0520165). Denna ersätter tidigare bevarandeplan från 2016-12-21.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer så som kalkrika, betade och obe-
tade ädellövskogar med stort inslag av gamla ekar.
- bevara den marina miljöns stora värden med en långgrund och lågexploa-
terad havsvik av estuarietyp, med botten med ålgräs, ostron och
musslor som har ett stort värde som reproduktions- och uppväxtplats för
fiskarter och som rast- och näringsplats för fågelliv.
- Bevara de inom naturreservatet förekommande naturtyperna som ingår i
EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd.
- Området ska vara tillgängligt för allmänheten och det ska finnas goda
möjligheter att uppleva och få information om områdets typiska livsmil-
jöer och arter.

Syftet ska uppnås genom att:

- delar av reservatet med dess flora och fauna i huvudsak ska lämnas till fri
utveckling.
- I andra delar ska naturvårdande skötsel genomföras; så som granröjning,
samt röjning av igenväxningsvegetation kring gamla grova träd som tidi-
gare stått öppet.
- I de trädklädda betesmarkerna ska luckhuggning i trädskiktet ske, för att
sedan skötas med betesdjur och röjning.
- Exploatering av området genom bebyggelse, vägdragning, produktionsin-
riktat skogsbruk med mera, förbjuds.
- De marina miljöerna ska få utvecklas fritt efter naturliga processer och
skyddas från exploatering.
- Åtgärder för att gynna friluftslivet utförs. Detta inkluderar anläggning och
underhåll av parkeringsplats, stigar och informationstavla.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Det föreslagna naturreservatet har en hög grad av naturlighet och livsmiljön är vär-
defull för flera rödlistade arter. Området har fått högsta klass i den regionala
lövskogsinventeringen och det finns nio inrapporterade skyddsvärda träd av ek,
lind och ask i området. I reservatsområdet finns två Natura 2000-områden, ett för
land, Kleva, och ett för hav, Sannäsfjorden. I Natura 2000-området Kleva finns föl-
jande naturtyper: 'trädklädda betesmarker', 'näringsfattiga ekskogar', 'taiga' samt
'nordlig ädellövskog'. I reservatet är ädellövskogen en prioriterad naturtyp, ädel-
lövskogen finns representerad i flera natura 2000-naturtyper så som trädklädda be-
tesmarker, 'näringsfattiga ekskogar' och 'nordlig ädellövskog'.

De livsmiljöer som ingår i Natura 2000-området Sannäsfjorden inom reservatsområdet är, 'estuarier' med ingående blottade ler-och sandbottnar och biogena rev samt delar med dominans av ålgräs och marina kärlväxter.

Greby-Kleva är av riksintresse för naturvården och friluftslivet. Delar av området omfattas av strandskydd och naturvårdsområde (Tanumskusten, beslut år 1991). Greby-Kleva ligger i ett område där exploateringstrycket är högt.

Naturvårdsverket äger en stor del av reservatsområdet, fastighet Tanums-Kleva 1:8, som, förutom skogsmark, även innefattar jordbruksmark samt en bit av Sannäsfjorden.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken. Utöver naturreservatets föreskrifter gäller annan lagstiftning som vanligt. Se avsnittet Upplysningar.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning eller anordning,
2. anlägga väg eller parkeringsplats,
3. anlägga luft- eller markledning,
4. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning,
5. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, påla eller bedriva täkt av något slag, gäller även husbehovstäkt,
6. dika, valla in eller avleda vatten. Dikesrensning av befintliga diken hanteras enligt A16 och undantag till A6.
7. avverka, ta bort, flytta eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, såväl stående som liggande,
8. så eller plantera träd eller buskar, förbudet gäller även sticklingar,
9. plöja upp eller på annat sätt omvandla mark,
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödselmedel,
11. utplantera främmande växt- eller djurart,
12. stödutfodra annat än på åker, skötselområde 5 bilaga 1.2,
13. använda eller upplåta vattenområde för bojfortöjningar.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

14. anlägga VA-anläggning och sjökablar,
15. anlägga stig, gång-, cykel, eller ridvägar,
16. Rensa eller dämna befintliga diken markerade i bilaga 1.3. Gäller inte undantagna diken enligt punkt 8 nedan,
17. Plocka eller samla in ostron.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.
- Vid reparation och underhåll av allmän väg eller befintlig enskild väg.

- När träd och grenar blockerar eller utgör en säkerhetsrisk för vägar, byggnader eller jordbruksmark får de avlägsnas utan hinder av föreskrifterna. Träd som fallit över väg eller jordbruksmark får flyttas till närliggande trädklädd yta.
- När ledningsrättsinnehavare genomför reparation eller underhåll av befintliga luft- och markledning. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de reparerar.
- Föreskrift A1 gäller inte byggnader som behövs för betesdrift, såsom vindskydd för betesdjur. Undantaget gäller område 1, 5, 6 och 7 i bilaga 1.2. Föreskriften gäller inte heller åtgärder som uppsättning av stängsel eller hägnad för betesdriften i område 1, 3, 5, 6 och 7 i bilaga 1.2.
- Föreskrift A4 gäller inte tillfälliga upplag eller förvaring utanför växtodlingssäsongen eller betessäsongen. Till exempel upplag av ensilagebalar eller upplag av virke/ris som gallras/röjes i samband med skötsel av naturreservatet enligt föreskrifter under B.
- Föreskrift A5 gäller inte täckdikning eller underhåll av täckdikning på åkermark i området 5, bilaga 1.2.
- Föreskrift A6 gäller inte dikesrensning av befintliga diken enligt undantag i bilaga 1.3.
- Föreskrift A7 gäller inte gran.
- Föreskrift A7 gäller heller inte björk som tillåts att plockas i området markerat i kartan i bilaga 1.4.
- Föreskrift A9 gäller inte plöjning av åker, område 5 i bilaga 1.2. Undantaget gäller inte inom skyddszonen på minst 12 meter från diket mot vilken åkern avvattnas i nordnordost, se bilaga 1.3. Skyddszonen ska vara plöjningsfri och kontinuerligt bevuxen.
- Föreskrift A10 gäller inte inom åker, område 5 i bilaga 1.2. Undantaget gäller inte inom skyddszonen på minst 12 meter från diket mot vilken åkern avvattnas i nordnordost, se bilaga 1.3.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar uppförs/anläggs och att följande åtgärder vidtas.

1. Naturreservatet märks ut i terrängen.
2. Informationstavla sätts upp och underhålls.
3. Anläggning av parkering på fastighet Tanums-Kleva 1:8.
4. Anläggning, markering och underhåll av stig.
5. Rövning av gran och annan igenväxningsvegetation i områden 1, 2, 3, 4, och 7 i bilaga 1.2.
6. Gallra i syfte att skapa luckor samt friställa grov ek i område 1 i bilaga 1.2.
7. Betesdrift inklusive stängsling för betesdjur i område 1, 3, 6 och 7, bilaga 1.2.
8. Putsning eller avslagning av igenväxande vegetation efter betessäsongen i område 3 och 6, bilaga 1.2, inklusive vasslätter.
9. Naturvårdande föryngringsbeskärning av hassel i område 1 och 4.
10. Skapande av död ved t ex genom ringbarkning/topphuggning/högstubbar inom område 1, 2, 4 och 7, bilaga 1.2.
11. Veteranisering i område 1, 2, och 4 bilaga 1.2.
12. Plantering av ersättningsträd i område 1 och 2.
13. Bedriva åkerbruk i område 5, bilaga 1.2.

14. Anläggning av våtmark/översilningsmark i område 6, inklusive dämning av diken enligt bilaga 1.3. *Åtgärden ska föregås av en utredning om påverkan på omkringliggande marker.*
15. Bekämpning av invasiva arter.
16. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Skada döda liggande eller stående träd eller vindfällan, eller bryta torra grenar eller kvistar.
2. Plocka eller samla in musslor.
3. Parkera motordrivna fordon, husvagn, husbil eller liknande mellan kl 00.00 och 04.00.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.
- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.

Ärendets handläggning

I oktober 1998 tog länsstyrelsen kontakt med markägarna i området för att informera om Natura 2000 och frågan ställdes om att låta området ingå i Natura 2000-nätverket. Markägarna fick möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Markägarna lämnade också synpunkter på avgränsningen på Natura 2000-området. Beslut om inrättande av Natura 2000-området Kleva togs av regeringen 1998-12-08, regeringsbeslut M2010/4648/Nm. Markägarna för den privatägda delen av reservatet är nu av den uppfattningen att man aldrig godtagit förslaget att inrätta Natura 2000-området.

Bevarandeplanen för Natura 2000-området Kleva uppdaterades under 2016 och fastställdes 2016-12-21. I bevarandeplanen gjordes bedömningen att ett långsiktigt skydd och skötsel behövdes för att trygga områdets naturvärden. Staten genom naturvårdsverket äger en stor del av det föreslagna naturreservatet och en skötselplan för området har saknats. Inledande kontakt med markägare på den privatägda delen av reservatet togs under sommaren 2017. Ett förslag på avgränsning presenterades för markägarna efter fältbesök. Områden som inte togs med i reservatsförslaget var tomtmark och ytor där viss verksamhet bedrivs. Markägarna har vid flera tillfällen uppgivit att de inte är intresserade av något naturskydd på fastigheterna.

Gränserna har även diskuterats med Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen uttryckte en önskan om att en mindre nyckelbiotop skulle ingå i naturreservatet. Vi valde att inte ta med nyckelbiotopen i naturreservatet då marken mellan nyckelbiotopen och reservatsgränsen består av tomtmark och saknar naturvärden. Inskränkningarna för den enskilde får inte bli mer omfattande än vad som behövs för att tillgodose syftet med skyddet (7 kap. 25 § miljöbalken).

I samband med diskussionerna med de privata markägarna om ett naturreservat har en översyn av Natura 2000-området gjorts. Översynen föranledde ett förslag på gränsändringar för Natura 2000-områdets yttergräns och naturtypsindelning. I huvudsak handlar det om en minskning av Natura 2000-området då tomtmark och icke-natura-klassad mark föreslagits utgå från skyddet. I samband med framtagna beslut och skötselplan har en uppdatering av bevarandeplan för Kleva tagits fram. Förslaget om gränsändring av Natura 2000-området kommer skickas till regeringen nästa gång vi får möjlighet att föreslå förändringar. Fram tills regeringsbeslut gäller den befintliga Natura 2000-gränsen. Den föreslagna reservatsgränsen har i sin tur justerats för att följa Natura 2000-områdets föreslagna yttergräns i väster, i öster ingår hela statens fastighet i naturreservatet. Dialogen med de privata markägarna har alltså medfört en minskning av naturreservatets slutliga omfattning.

Det finns sedan 2003 ett avtal om jordbruksarrende för åkermark och betesmark samt ett muntligt avtal om betesdrift på de trädklädda betesmarkerna i norra delen av den statligt ägda fastigheten. Arrendet inkluderar således en stor del av statens fastighet.

Samtliga berörda mark- och sakägare har förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Tanums kommun, Havs- och Vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen och SGU.

Följande har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande: John-Eric och Marianne Olsson, Per och Ella Olausson, Emma Johansson, Björn och Mona-Lisa Hagman, Västkuststiftelsen, Försvarmakten, LRF Västra Götaland, Mellersta Götalands jordägareförening, Naturskyddsföreningen, Trafikverket och Bohusläns ornitologiska förening.

Yttranden har inkommit från Lars Andréson (markägare), Trafikverket, Västkuststiftelsen, Hans-Ola Olsson (arrendator), Skogsstyrelsen, Kajsa Anderholm, Svante Anderholm och Anneli Anderholm (sakägare, samlat yttrande), Mellersta Götalands Jordägareförening, LRF, Statens Fastighetsverk, Skanova och Tanums kommun.

SGU avstår att yttra sig.

En sammanfattning av de synpunkter som inkommit, samt Länsstyrelsens kommentarer på dessa synpunkter finns i bilaga 4.

Efter remissprocessen 2020 har dialogen med de privata markägarna fortsatt. Syftet med denna dialog är att ge markägarna möjlighet att utveckla sina synpunkter och för Länsstyrelsen att ge fullständig information om gällande planeringsförutsättningar på platsen, konsekvenserna av ett naturreservatsbeslut samt vilka möjligheter markägaren har att överklaga. Ett särskilt möte med rundvandring i området skedde i augusti 2021. På mötet deltog utöver representanter för markägarna även representanter från Sveriges riksdag, Tanums kommun och LRF. Markägarna framförde under mötet att de motsätter sig reservatsbildningen och att den erbjudna ersättningen är för låg. I andra hand önskar de utöver de minskningar tidigare dialog lett till en ytterligare minskning av naturreservatets omfattning och ett konkret

förslag på detta framfördes. En sådan ytterligare minskning har dock inte kunnat genomföras på grund av områdets utpekade naturvärden med natura 2000-naturtyper och utvecklingsmarker. Markägaren har också lyft vikten av frågan att komma överens om gränsen mellan egna fastigheten och statens mark. Den fortsatta dialogen har också resulterat i ett namnbyte på reservatet som ska heta Greby-Kleva, istället för det i remissen föreslagna namnet Kleva.

En överenskommelse med privata markägare om intrångsersättning har inte kunnat nås vid tidpunkten för beslut om bildande av naturreservat.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet Greby-Kleva ligger strax norr om Grebbestad och består av två höjder, 40 respektive 35 meter över havet. Båda höjderna är omgivna av ädellövskog. Marken i reservatet är skalgrusblandad och har därmed ett högt kalkinnehåll.

Ädellövskogen i norr är i delar dominerad av äldre, vidkronig ek, inslag av området med lind, björk och hassel finns samt ett mindre aspbestånd. I naturreservatets norra del har det på senare år gått betesdjur (bete har dock inte skett under 2019), men även i södra delen kan man se spår av tidigare betesdrift. Där reservatet inte betats sedan länge har ett stort uppslag av hasselbuskar kommit upp. Längs med södra höjdens östsida, växer en tät ädellövskog med stort inslag av lind. Inslagen av gammal, grov ek finns dock även här.

Ekarna har tidigare troligtvis varit solitärer i landskapet men det växer nu igen. Det har lett till att flera redan dött på grund av trängsel. Linden, tillsammans med asp, björk, och bok har tagit överhand. Bokskogen är främst koncentrerad till ett mindre område mellan den södra höjdens två toppar.

I sydvästra delen av reservatet växer en gammal hassellund och flera av hasselbuketterna har mycket grova stammar. Inslag av ek och björk finns. Området har genom åren skötts med röjningar av hasselbuskar. Strax norr om hassellunden växer en lövsumpskog med sockelbildning och med inslag av död ved. Genom området rinner en bäck och spår av rinnande ytvatten finns i hela denna del av reservatet.

Området längs med havsstranden består i norr av en långsmal strandäng som hålls öppna genom betesdriften. Övergångsskogen består av klibbal. I söder finns även här strandäng men eftersom den idag inte betas är den under igenväxning. Hassel, al och vass växer tätt i området.

Uppe på södra höjden växer en hållmarkstallskog med inslag av områden med näringsfattig ekskog. Norra höjden består av en hållmark med tall, en, och ljung.

I reservatsområdet ingår även en bit av Sannäsfjorden som är en långgrund och lågexploaterad havsvik av estuariekaraktär, med bottnar med ålgräs, mussel- samt ostronbankar. Estuarier är flod- och å-mynningar där sötvatten blandas med det saltare havsvattnet, och där både marina och limniska miljöer förekommer och utgör en ekologisk enhet. Naturtypen har en komplex artsammansättning med både djur och växter av marint, limniskt och brackvattensursprung.

Jordbruksmark på den statligt ägda fastigheten ingår i naturreservatet. Marken brukas genom ett jordbruksarrende.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen. Se även bilaga 3.f-h med kartor som visar naturtypsindelning i reservatet respektive den befintliga Natura 2000-indelningen med naturtyper.

Motivering av beslutet

Naturreservatet hyser höga biologiska bevarandevärden, främst kopplade till de gamla trädklädda betesmarkerna och de andra lövdominerade miljöerna. Den kalkrika, skalgrusblandade jorden ger möjlighet för en värdefull flora, av både svamp och kärlväxter, att trivas. Föreskrifterna i reservatet är till för att bevara och utveckla skogs- och havsmiljöns naturvärden och de ingående Natura-naturtyperna i området. Föreskrifterna innebär att skogsbruk inte längre får bedrivas samt att olika typer av exploatering av skog, jordbruksmark och hav förbjuds. Tillståndsprövning för rensning av diken enligt bilaga 1.3 motiveras av att vi vill möjliggöra en bildning av naturlig betesmark. Övriga diken i fastighetsgräns samt diken som berörs av dikningsföretag är undantagen från föreskrift om dikesrensning.

Genom fastställande av skötselplan säkras att områdets värden även finns kvar i framtiden. Med en långsiktig planering kan vi säkerställa att det finns ersättnings-träd/efterträdare för när de skyddsvärda träden dör. Vi kan också minska effekterna av generationsglapp i trädsiktet.

Området kan genom reservatsbildning och fastställande av skötselplan prioriteras för skötselåtgärder.

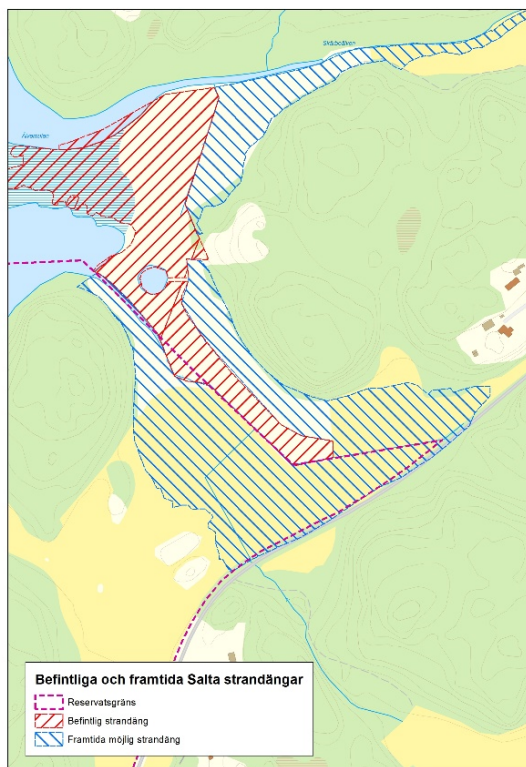
Skyddet av Greby-Kleva ligger i linje med strategin för formellt skydd av skog. Avgörande urvalskriterium har varit områdets höga naturvärden. Genom naturreservatsbildning säkras utpekade naturtyper i Natura 2000-området Kleva samt del av Natura 2000-området Sannäsforden långsiktigt. Skyddet av naturreservatet Greby-Kleva bidrar också till det ekologiskt funktionella nätverket av skyddade områden. Utifrån perspektivet grön infrastruktur bidrar skyddet och skötseln av Greby-Kleva till möjligheten för arter att sprida och förflytta sig i landskapet. Området ligger i ett kluster av flera befintliga naturskydd, så som naturreservat, naturvårdsområden och Natura 2000-områden med mera längs norra Bohusläns kust.

Det finns idag delar i naturreservatet som utgör så kallade värdekärnor och andra delar som är på väg att bli värdekärnor. Naturreservatets lövrika skogar bör skyddas mot ingrepp som skadar områdets naturvärden tex avverkning, byggnationer och andra åtgärder som påverkar områdets mark- och trädsiktet.

Det finns i reservatet viktiga strukturer så som äldre träd och död ved samt en stor andel ädellövträd vilka är strukturer som är ovanliga i dagens landskap. Reservatets föreslagna åtgärder är utformade för att främja och utveckla områdets naturvärden. Naturreservatets föreskrifter är utformade så att syftet med reservatet ska uppnås.

Klimatförändringar

Naturreseptet är delvis låglänt och ligger i anslutning till Sannäsfjorden. Åkrarna i naturreservatet har diken som leder ut i havsviken. Klimatförändringar riskerar att på sikt leda till höjda havsnivåer och ökad nederbörds mängd, vilket kan ge översvämningssproblem i naturreservatet samt påverka vattennivån mer permanent. Det finns idag salta strandängar strax utanför naturreservatet. Med en höjd vattennivå kan de salta strandängarna försvinna. Då behöver det finnas möjlighet för strandängarna att flytta högre upp i landskapet inom reservatet, där det idag främst är jordbruksmark med både betesdrift och åkerbruk. Genom länsstyrelsens analys av framtida möjliga strandängar kan vi se att upp till 8 ha av reservatets åker- och betesmark berörs.

På grund av den framtida ändringen av salta strandängars utbredning i området i nordost ska brukandet av detta område ändras från att brukas som åker till att istället låta en del av åkern övergå till permanenta gräsmarker eller betesmarker. Detta görs då vissa åtgärder som utförs i samband med åkerbruk, såsom spridning av gödsel och bekämpningsmedel samt markberedande åtgärder som plöjning och harvning, har en negativ effekt på floran kopplad till strandängar och på havet. Hänsyn ska också tas i angränsande skötselområde, där åkerbruk bedrivs, för att minska näringsläckaget, bland annat genom skyddszoner mot diken. En skyddszon har en positiv inverkan mot näringsläckage från ytavrinning men begränsar inte ett eventuellt näringsläckage från åkerns dränering. Dräneringen av åkern sker idag via betongkulvertar med utlopp på tre ställen i reservatets diken, se bilaga 1.3.

För att minska näringsläckage från åkern kan delar av marken inom det framtida strandängsområdet omföras till våtmark/översilningsmark. Denna typ av mark kan fånga upp läckage från åkern innan det rinner ut i havet. En åtgärd som då kan komma att bli aktuell är pluggning diken. En sådan åtgärd måste dock föregås av en utredning av påverkan på omkringliggande marker där både åker- och betesmark, väg, skog och båtlandsområde finns i närområdet.

Åtgärder kan också behöva utföras för att hantera och förebygga problem och skador som klimatförändringarna kan medföra. I samband med detta kan det bli aktuellt att se över reservatsföreskrifterna eller ta ställning till nödvändiga åtgärder genom dispens- och tillståndsprövningar.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Riksintressen: Naturreservatet omfattas av följande riksintressen; riksintresse för obruten kust enligt miljöbalken 4 kap. 3§, kustområdet och skärgården i Bohuslän, riksintresse för rörligt friluftsliv enligt miljöbalken 4 kap. 1§ och 2§, riksintesse för friluftsliv enligt miljöbalken 3 kap. 6§ och riksintesse Naturvård enligt miljöbalken 3 kap. 6§.

Befintliga bestämmelser: Sannäsfjorden omfattas av ett fredningsområde för fisk med regleringar för fisket, se FIFS 2004:36. Sannäsfjorden ingår också i länsstyrelsen Västra Götalands skyddade musselvatten (Länsstyrelsens förteckning 14 FS 2007:554 enligt förordningen om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten, SFS 2001:554).

Naturreservatet berörs av två Natura 2000-områden. Kleva (SE0520165) och Sannäsfjorden (SE0520147) och ingår i länsstyrelsen Västra Götalands värde trakter för skog, område: Bohusläns randlövkogar. Reservatet omfattas av strandskydd, 300 meter. I samband med beslut om naturreservatet Greby-Kleva kommer Tanumkustens naturvårdsområde, den del som berörs av reservatet, att upphävas.

Inventeringar: Reservatsområdet inventerades i Länsstyrelsens ädellövskogsinventering 1994/1995 (*rapport 1997:11*) och klassades då som klass 1 (norra delen) och 2 (södra delen), högsta naturvärde respektive mycket höga naturvärden.

Översiktsplan: Naturreservatet finns med i Tanums kommuns översiktsplan 2030, antagen av kommunfullmäktige 2017-06-19. Reservatet ingår i ett större sammanhängande oexploaterat område, Sannäs-Grebbestad. Beskrivningen av området lyder: ” Med sina oexploaterade stränder är området en av de mest värdefulla delarna av Tanumskusten. Området inhyser höga naturvärden med flera unika växter och mångfald av fåglar. Betydelsefullt för friluftslivet framförallt genom det rika fågellivet, speciella florans och förekomst av havsöring”. Kommunen skriver i sin plan att kärnvärdet för utvecklingen av besöksnäringen är den opåverkade naturen men att naturupplevelsorna också behöver kompletteras med bland annat besöksmål och aktiviteter. Naturreservatet ligger i området för den yttre kustzonen, där de allmänna intressena för turism och det rörliga friluftslivet är höga.

Naturreservatsområdet finns med i Tanums kommuns naturvårdprogram och är klassat som ett område med unika naturvärden (klass 1 – mest skyddsvärd). Enligt naturvårdsprogrammet bör exploateringar och byggnationer ej ske inom objekt med naturvärdesklass 1. Exploateringar och byggnationer bör ej heller ske i omedelbar närhet av dessa objekt om det innebär att naturvärdena hotas eller påverkas negativt.

Miljömål

Naturreseptatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Intresseprövning

Med hänsyn till området värden och naturreseptatets syften kommer pågående mark- och vattenanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att området värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreseptat. Föreskrifterna är anpassade till naturreseptatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreseptatbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplýsningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreseptatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreseptatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreseptatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Skogsvårdslagen

Genom beslutet om naturreseptat följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla, i hela naturreseptatet, där skogsbruk förbjuds enligt A Föreskrifterna, (se 4 § Skogsvårdslagen (SFS 1979:429)).

Därmed har markägaren inte längre något ansvar enligt 29 § skogsvårdslagen för att bekämpa eller förebygga insektshärjning i skog.

Annat lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreseptatet gäller annat lagstiftning som vanligt, t.ex. följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om Natura 2000, strandskydd, generella biotopskydd, vattenverksamhet och artskydd
- Fridlysningsbestämmelser i artskyddsförordningen
- Fiskebestämmelser i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling

- Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2019:25)
- Länsstyrelsen i Västra Götalands läns (Vattenmyndigheten för Västerhavet vattendistrikt) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt (14 FS 2016:58)
- Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen
- Kulturmiljölagen
- Jaktlagstiftningen
- Lagen om Skydd mot olyckor t.ex. generella eldningsförbud och efterbevakningsansvar vid brand.

Reservatets gränser

Reservatets gränser sammanfaller delvis med befintliga fastighetsgränser, se bilaga 1.1. Även efter justeringar av sådana fastighetsgränser i kartan, t.ex. efter fastighetsbestämning eller inmätning av gräns, ska reservatsgränsen anses följa fastighetsgräns i berörd del.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Västkuststiftelsen. Förvaltningen ska ske i samverkan med arrendator/avtalsinnehavare (betesdrift och åkerbruk).
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Bohusläningen, Göteborgs-Posten samt Strömstads tidning/N. Bohuslän.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

I detta ärende har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat. Naturvårdshandläggare Marja Fors har varit föredragande. I handläggningen har också medverkat

avdelningschef Sven Swedberg, enhetschef Johan Jannert, antikvarie Gunilla Roos Nilsson, planhandläggare Matea Corkovic och länsjurist Anna Roslund.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Lisbeth Schultze

Marja Fors

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

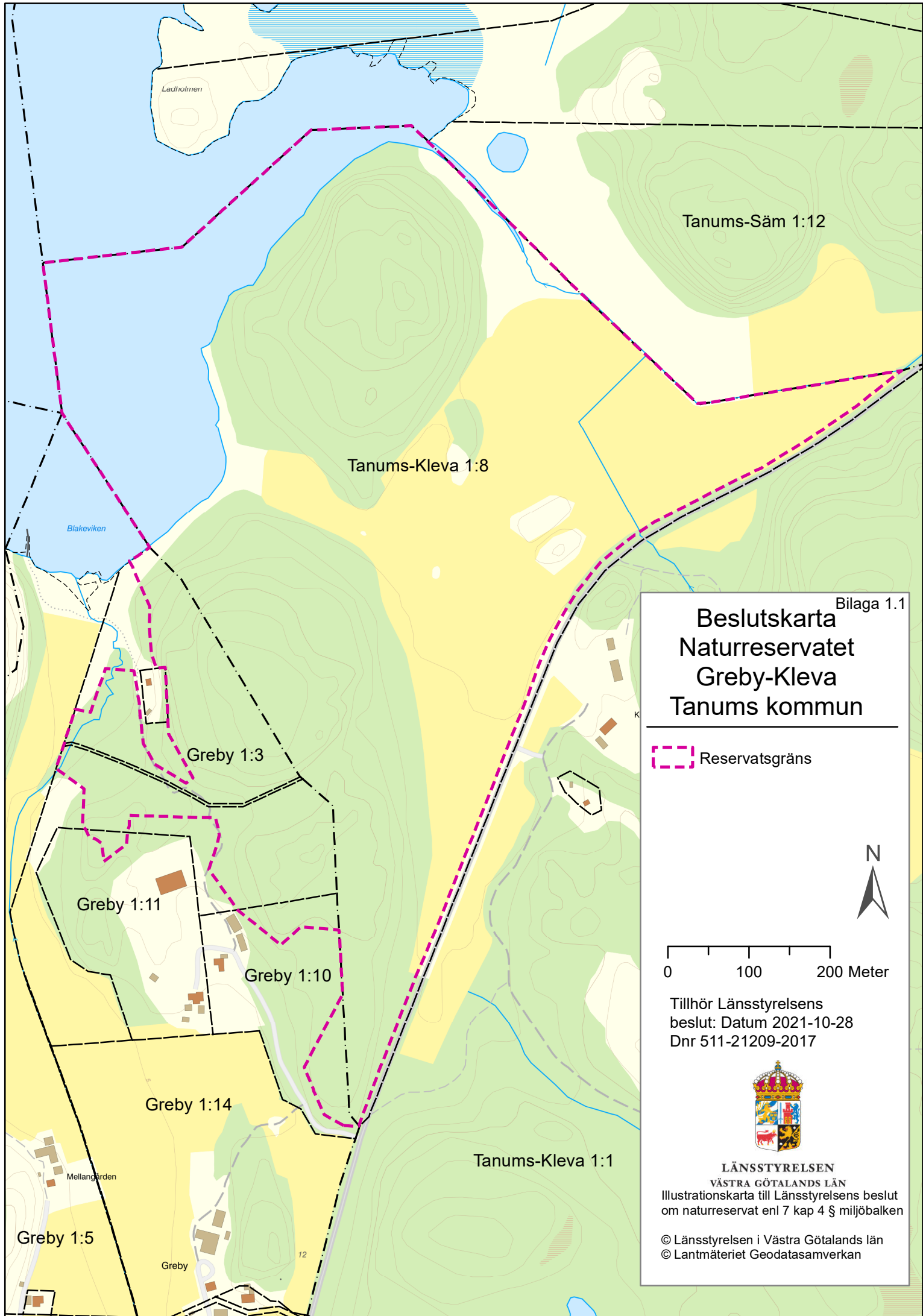
Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Är du osäker på när tiden går ut kan du kontakta Länsstyrelsen.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Bilaga 1.1

Beslutskarta Naturreservatet Greby-Kleva Tanums kommun

 Reservatsgräns

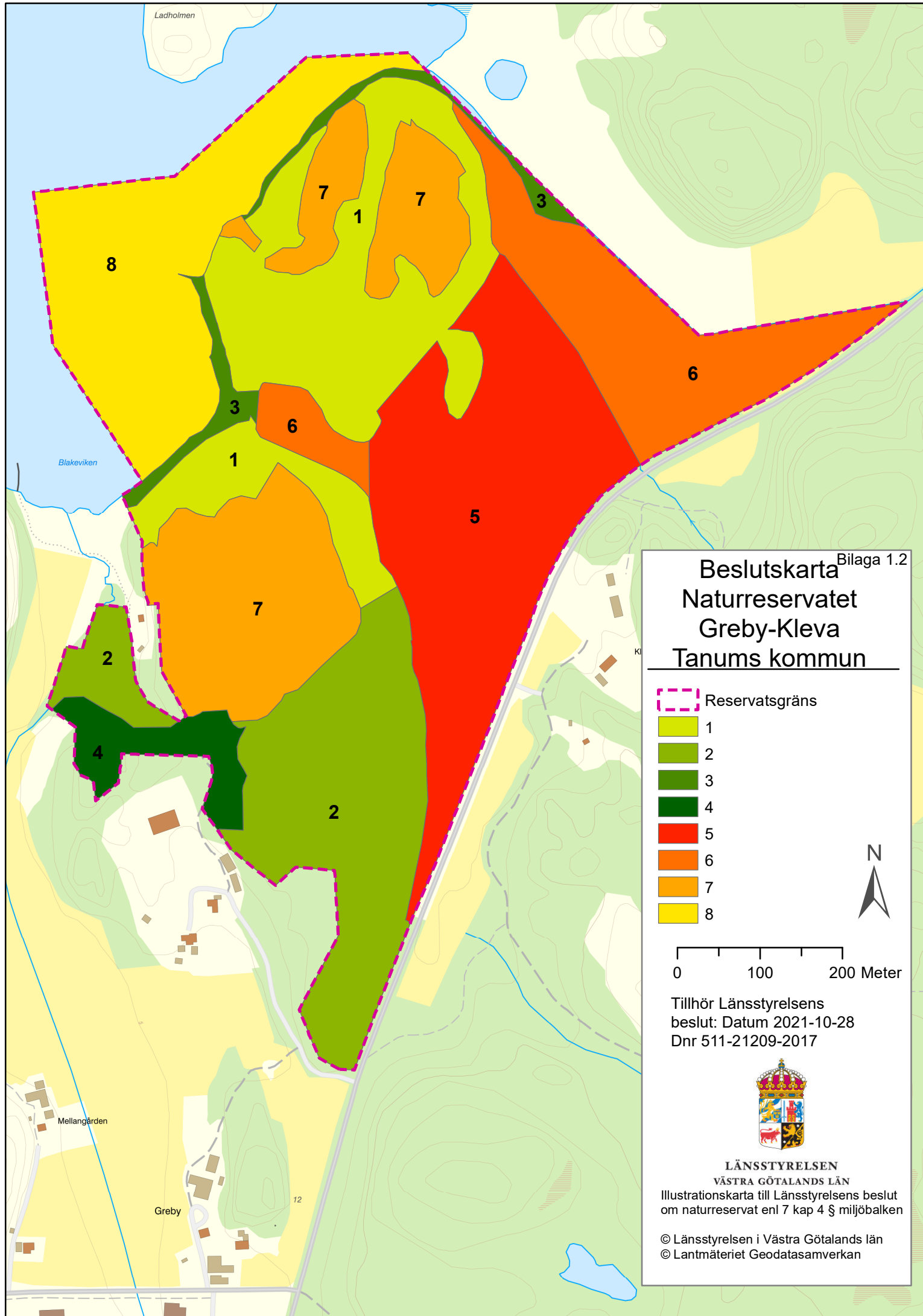
0 100 200 Meter

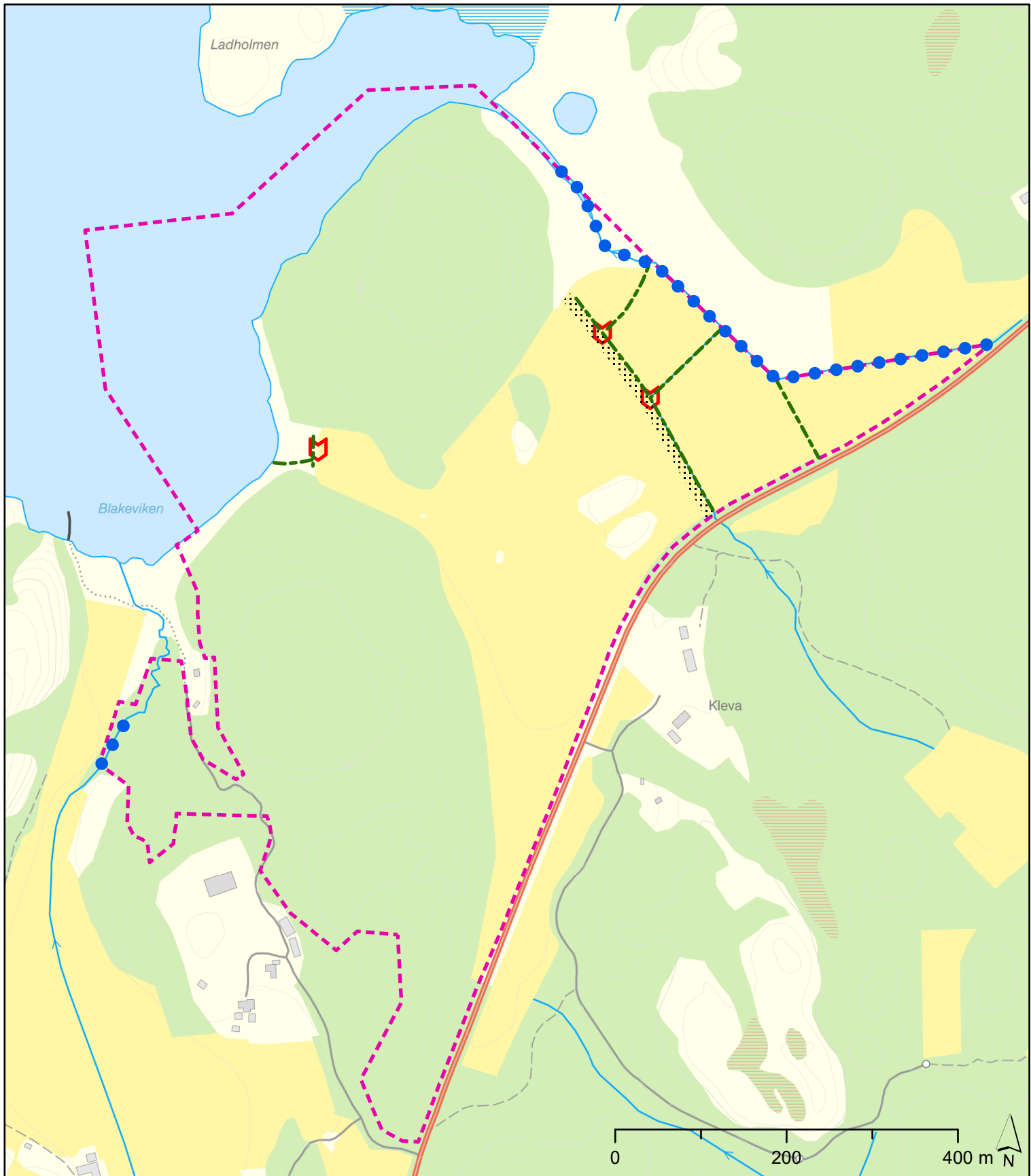
Tillhör Länsstyrelsens
beslut: Datum 2021-10-28
Dnr 511-21209-2017

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN
Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut
om naturreservat enl 7 kap 4 § miljöbalken

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 1.3 - Beslutskarta Naturreservatet Greby-Kleva, Tanums kommun

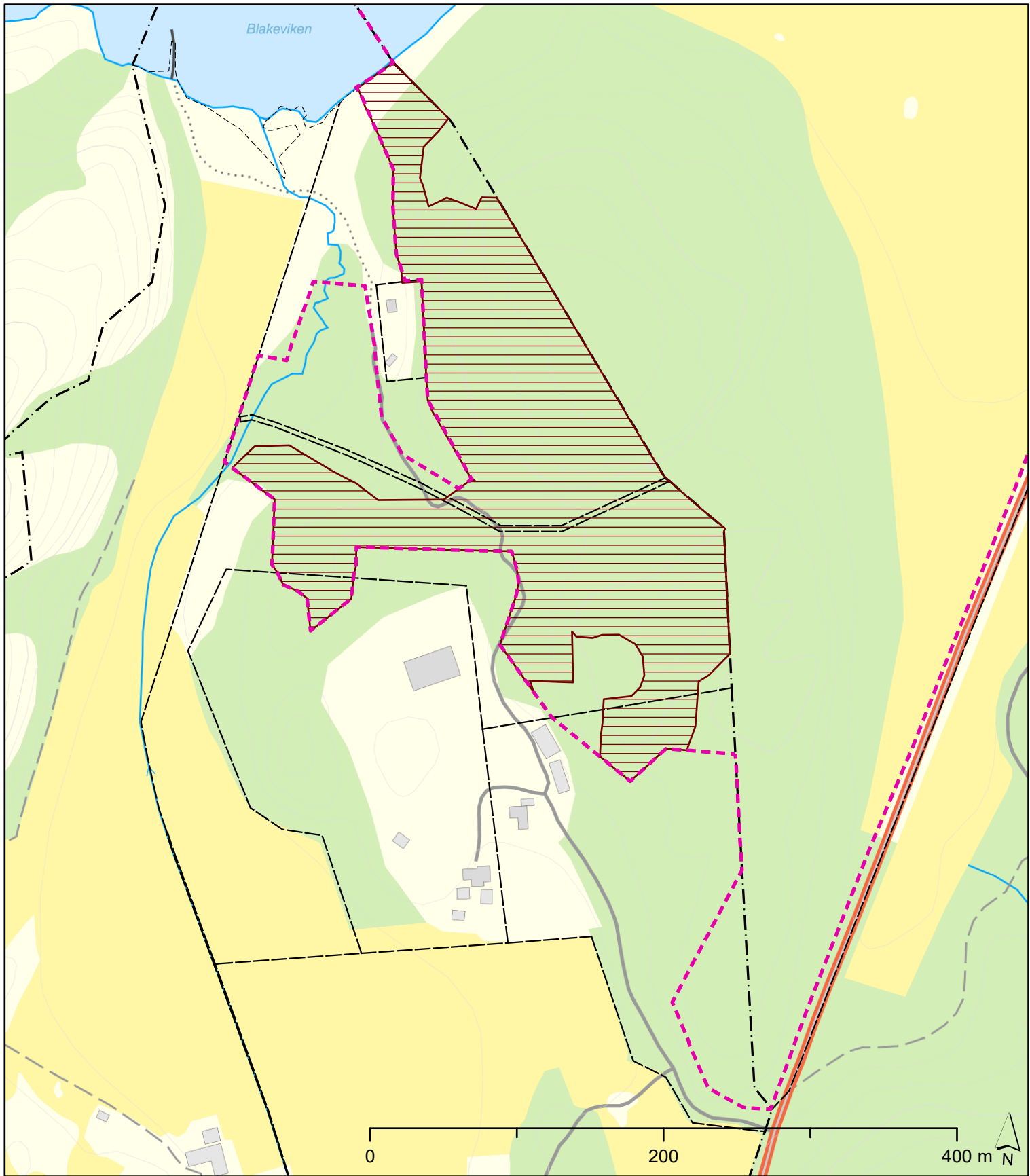
- Undantag från föreskrift A6, gällande dikesrensning
- Tillståndsplikt enligt föreskrift A16, gällande dikesrensning och dämning
- ⋯ Skyddszon
- 📏 Utlopp dränering från åker
- ⬭ Reservatsgräns

Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut om naturreservat enl 7 kap 4 § miljöbalken

Tillhör länsstyrelsens beslut:
Datum 2021-10-28
Dnr 511-21209-2017

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Bilaga 1.4 - Beslutskarta
Naturreseptat Greby-Kleva, Tanums kommun

- Reservatsgräns
- Plockning av björk tillåts enligt undantag till föreskrift A7

Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut om naturreseptat enl 7 kap 4 § miljöbalken

Tillhör länsstyrelsens beslut:
 Datum 2021-10-28
 Dnr 511-21209-2017

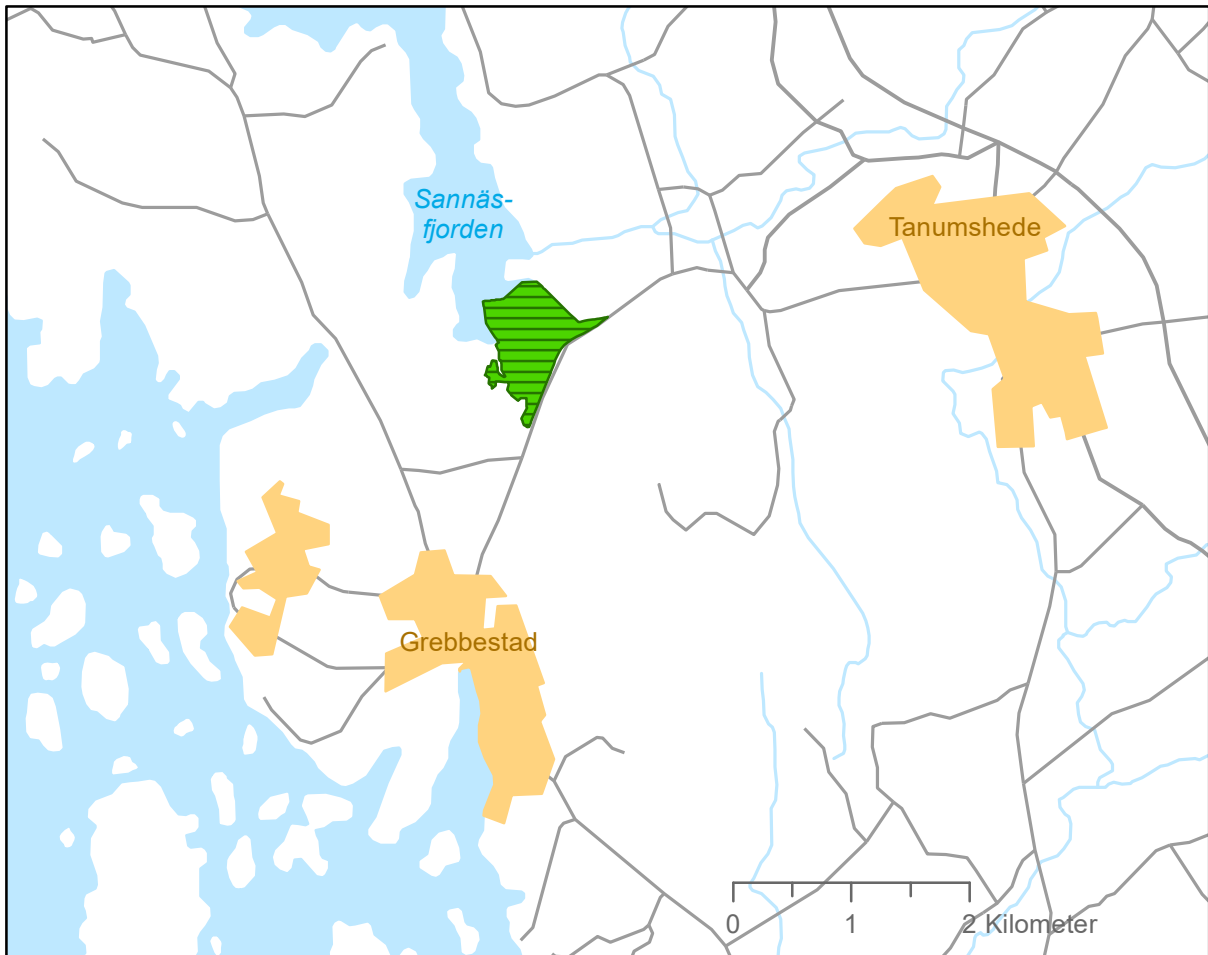

Länsstyrelsen
 Västra Götaland

ÖVERSIKTSKARTA

Naturreservatet Greby-Kleva Tanums kommun

Skötselplan för naturreservatet Greby-Kleva i Tanums kommun

*I reservatets norra del finns trädklädda betesmarker. Skogarna är dock fortfarande på sina håll täta och arter knutna till slutna bestånd går att hitta längs med bergsbranterna.
Foto: Länsstyrelsen*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	3
DEL A – Naturreseptet Greby-Kleva.....	4
1. Sammanfattning	4
1.1 Syfte	4
1.2 Fakta om området och dess skötsel	4
2. Beskrivning av området	5
2.1 Uppgifter	5
2.2 Allmän beskrivning av området	5
2.3 Bevarandevärden.....	7
2.4 Övrig bebyggelse och anläggningar.....	7
DEL B – SKÖTSEL AV GREBY-KLEVA	7
3. Skötsel och bevarandemål.....	7
3.1 Indelning av skötselområden.....	7
3.2 Bevarandemål.....	8
3.3 Allmänt om skötseln	8
3.4 Konsekvenser av klimatförändringar	8
3.5 Marint skräp	8
3.6 Skötselområden med mål och åtgärder	9
3.7 Forn- och kulturmiljövård	20
4. Friluftsliv.....	21
5. Gränsmarkering.....	21
6. Uppföljning	21
6.1 Dokumentation av skötselåtgärder	21
6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd	22
6.3 Revidering av skötselplanen	22
7. Planerad förvaltning	23
8. Referenser	24

BILAGOR TILL SKÖTSELPLANEN

Bilaga 3a:	Skötselplanekarta, med indelning i delområden
Bilaga 3b:	Skötselplanekarta, friluftslivsordningar, forn- och kulturlämningar och skyddsvärda träd
Bilaga 3c:	Tabell Arter; inom naturreseptet Greby-Kleva
Bilaga 3d:	Tabell Naturtyper
Bilaga 3e:	Tabell Natura2000 naturtyper
Bilaga 3f:	Karta Natura 2000, naturtyper i reservatet
Bilaga 3g:	Karta Befintligt Natura 2000-område med indelning i naturtyper
Bilaga 3h-i:	Karta Natura 2000, utvecklingsmarker med målnaturtyper

Inledning

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – Naturreservatet Greby-Kleva

1. Sammanfattning

1.1 Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer så som kalkrika, betade och obe-
tade ädellövskogar med stort inslag av gamla ekar.
- bevara den marina miljöns stora värden med en långgrund och lågexploa-
terad havsvik av estuariekaraktär, med bottenar med ålgräs, ostron och
musslor som har ett stort värde som reproduktions- och uppväxtplats för
fiskarter och som rast- och näringsplats för fågelliv.
- Bevara de inom naturreservatet förekommande naturtyperna som ingår i
EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd.

Syftet ska uppnås genom att:

- delar av reservatet med dess flora och fauna i huvudsak ska lämnas till fri
utveckling.
- I andra delar ska naturvårdande skötsel genomföras; så som granröjning,
samt röjning av igenväxningsvegetation kring gamla grova träd som tidi-
gare stått öppet.
- I de trädklädda betesmarkerna ska luckhuggning i trädskiktet ske, för att
sedan underhållas med betesdjur och röjning.
- Exploatering av området genom bebyggelse, vägdragning, produktionsin-
riktat skogsbruk med mera, förbjuds.
- De marina miljöerna ska få utvecklas fritt efter naturliga processer och
skyddas från exploatering.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet
och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

1.2 Fakta om området och dess skötsel

Delar av naturreservatet har betats, dock inte under 2019. För den del av skogen
som betas samt för åkermark finns arrendeavtal. En stig finns i södra delen av om-
rådet som sträcker sig runt den södra höjden. Ett förslag på utökning av stigen från
föreslagen parkeringsplats finns. Innan anläggning av parkering ska erforderliga
tillstånd sökas hos Trafikverket. Luckhuggningsinsatser planeras i den trädklädda
betesmarken, främst handlar det om att bilda luckor i lövbeståndet för att öka betes-
värdet och röja/gallra fram gamla och grova, vidkroniga ekar. Därefter ska skötseln
i dessa områden vara fortsatt årligt bete med nötkreatur eller får eller kombination
av de båda. Vid behov kan röjning av igenväxningsvegetation ske. De delar av re-
servatet med naturtyperna tallskog, hällmark, lövsumpskog och näringsfattig

ekskog ska i huvudsak lämnas till fri utveckling men med möjlighet att röja och gallra bort gran och annan igenväxningsvegetation kring skyddsvärda träd. Med skyddsvärda träd menas jätteträd (> 1 meter i diameter), mycket gamla träd (gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år) samt grova hålträd (träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam) (Naturvårdsverket rapport 6496). I delar kan även extensivt bete ske. I området med naturtypen nordlig ädellövskog kan igenväxningsvegetation röjas kring skyddsvärda träd samt granröjning ske, i övrigt ska ingen skötsel förutom markering och underhåll av stigen, ske i naturtypen. I reservatets sydvästra del finns en hassellund samt enstaka vidkroniga ekar. I området finns möjlighet att röja igenväxningsvegetation. Det finns nio skyddsvärda träd i naturreservatet, dessa kan vid behov friställas. Se bifogad skötselkarta bilaga 3a och b.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter

Namn:	Greby-Kleva
Beslutsdatum:	2021-10-28
Areal:	55 ha, varav vatten 7,8 ha
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Tanum
Förvaltare:	Västkoststiftelsen
NVR id:	2047538
Natura 2000-beteckning:	Kleva: SE0520165, Sannäsfjorden: SE0520147
Natura 2000-områdenas skyddstatus:	Kleva: SAC, regeringsbeslut M2010/4648/Nm Sannäsfjorden: SAC, regeringsbeslut M2010/4648/Nm
Ägandeförhållanden:	Privata markägare samt staten genom Naturvårdsverket.
Ingående Natura 2000-naturtyper: Typindelning enligt vattendirektivet:	Se tabeller och kartor i bilagor 3e-g Limnisk ekoregion 6 Sydväst, söder om norrlandgränsen, inom vattendela- ren till Västerhavet, under 200 meter över havet. Typindelning kustvatten; 1n. Västkus- tens inre kustvatten, norra.

2.2 Allmän beskrivning av området

Översiktlig beskrivning av naturen i Greby-Kleva

Naturreservatet Greby-Kleva ligger strax norr om Grebbestad och består av två höjder, 40 respektive 35 meter över havet. Båda höjderna är omgivna av ädellövskog. Marken i reservatet är skalgrusblandad och har därmed ett högt kalkinnehåll.

Ädellövskogen i norr är i delar dominerad av äldre, vidkronig ek, inslag av området med lind, björk och hassel finns samt ett mindre aspbestånd. Naturreservatets norra del har under de senaste åren betats, dock inte under 2019. Även i södra delen kan man se spår av tidigare betesdrift, men har sedan lång tid tillbaka inte betats. Där reservatet inte betas har ett stort uppslag av hasselbuskar kommit upp. Längs med södra höjdens östsida, växer en tät ädellövskog med stort inslag av lind. Inslagen av gammal, grov ek finns dock även här.

Ekarna som tidigare troligtvis varit solitära i landskapet är nu under igenväxning, varav flera redan dött på grund av trängsel. Linden, tillsammans med asp, björk, och bok har tagit överhand. Bokskogen är främst koncentrerad till ett mindre område mellan den södra höjdens två toppar.

I sydvästra delen av reservatet växer en gammal hassellund och flera av hasselbuketterna har mycket grova stammar. Inslag av ek och björk finns. Området har genom åren skötts med röjningar av hasselbuskar. Strax norr om hassellunden växer en lövsumpskog med sockelbildning och med inslag av död ved. Genom området rinner en bäck och spår av rinnande ytvatten finns i hela denna del av reservatet.

Området längs med havsstranden består i norr av en långsmal strandäng som hålls öppna genom betesdriften. Övergångsskogen består av klibbal. I söder finns även här strandäng men eftersom den idag inte betas är den under igenväxning och hassel samt al växer tätt i området.

Uppe på södra höjden växer en hällmarkstallskog med inslag av områden med näringsfattig ekskog. Norra höjden består av en hällmark med tall, en, och ljung.

I reservatsområdet ingår även en bit av Sannäsfjorden som är en långgrund och lågexploaterad havsvik av estuariekaraktär, med bottnar med ålgräs och ostronbankar. Estuarier är flod- och å-mynningar där sötvatten blandas med det saltare havsvattnet, och där både marina och limniska miljöer förekommer och utgör en ekologisk enhet. Naturtypen har en komplex artsammansättning med både djur och växter av marint, limniskt och brackvattensursprung.

Jordbruksmark på den statligt ägda fastigheten ingår i naturreservatet. Marken brukas idag genom ett jordbruksarrende. För en mer detaljerad beskrivning av varje delområde se kap 3. Se även skötselplanens kartbilagor.

Geologi

Naturreservatet ligger inom Bohusläns granitområde och berggrunden utgörs av en svagt rödligt bohusgranit. Områdets topografiska karaktär beskrivs som uppstickande bergsklackar och mellanliggande lerdalar. Slättytorna kring bergen i Greby-Kleva utgörs av marina lersediment med vissa partier överlagrade av saltvattengyttja. Jordtäcknet uppe på bergen är fragmentariskt med stor del blottat berg. I slutningarna runt bergen finns sand- och lersedimentavlagringar med stor inblandning av skal, till stor del bestående av ostron (Olsson 1975).

Arter

Naturreservatet har en mycket intressant flora tack vare den höga kalkhalten i jorden. Vanliga kärlväxter som blåsippa, gullviva och liljekonvalj blommar fint under våren. Även ovanligare arter så som den rödlistade desmeknopen (Nära hotad enligt Rödlistan 2015) går att hitta i naturreservatet. Dessa växter föredrar att växa i skuggiga lundar och skogar med mullrik jord.

Greby-Kleva är också känt för sin svampflora. Arter som gulprickig vaxskivling (rödlistad, nära hotad 2015) har påträffats i reservatet sedan 1985. Arten är knuten till näringsrika och kalkhaltiga marker. Se bilaga 3c för en artlista över signalarter samt rödlistade arter som påträffats i naturreservatet.

Friluftsliv

I naturreservatet finns en stigslinga som löper runt södra kullen. Förslag finns på anläggning av parkering på statens fastighet Tanums-Kleva 1:8. Erforderliga

tillstånd ska sökas hos Trafikverket för att anlägga parkering med avfart från väg 163. Från föreslagen parkeringsyta finns också förslag på anläggning av stig mellan åker och betesmark för att anknyta parkering till befintliga stigar i lövskogen.

Det finns möjlighet att nå naturreservatet via buss, med hållplatser längs väg 163.

2.3 Bevarandevärden

Naturreservatet Kleva omfattas av två bevarandeplaner, en vardera för Natura 2000-områdena Kleva och Sannäsfjorden. Bevarandeplanen för Natura 2000-området Kleva kommer uppdaterats i samband med framtagande av beslut och skötselplan för naturreservatet. Under arbetet med reservatsbildningen har flera fältbesök framlett ändringar i de fastställda naturtyperna. Nästa gång som Länsstyrelsen har möjlighet att förslå ändringar till Regeringen, kommer Länsstyrelsen också att föreslå att yttergränsen ändras. Inom reservatet finns ett antal olika Natura-naturtyper representerade, se bilaga 3e-i.

2.4 Övrig bebyggelse och anläggningar

I reservatet finns en nyttjanderätt (jordbruksarrende) som berör åkermark, öppen betesmark samt trädklädd betesmark. Arrendeavtalen bör uppdateras efter förslag av skötselplan.

Det finns idag inga byggnader eller andra anläggningar inom naturreservatet. Naturreservatet gränsar i syd-sydväst till bebyggelse med bostadshus och i sydost till väg 163.

DEL B – SKÖTSEL AV GREBY-KLEVA

3. Skötsel och bevarandemål

3.1 Indelning av skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Ett skötselområde kan innehålla flera naturtyper. Naturreservatet är indelat i 8 skötselområden som i sin tur är indelade i delområden efter naturtyper.

Skötselområdena är:

1. Trädklädd betesmark
2. Lövskog, tallskog och hållmarker – Fri utveckling
3. Strandängar
4. Hassellund med inslag av ek och björk
5. Åker och åkerholmar
6. Öppen gräsmark och betesmark
7. Lövskog, tallskog och hållmarker – Extensivt bete
8. Hav

Inom varje skötselområde kan en eller flera naturtyper förekomma. Vad denna indelning grundar sig på redovisas i tabellen, bilaga 3d. I skötselområdena kan det även finnas Natura 2000-naturtyper, se bilagor 3e-g.

3.2 Bevarandemål

Bevarandemålen preciserar syftet för respektive skötselområde och ingående naturtyper samt ger en beskrivning av hur det ska se ut när gynnsamt bevarandetillstånd råder. De ger också förutsättningarna för den uppföljning som planeras.

3.3 Allmänt om skötseln

Den huvudsakliga skötseln av reservatet berör de områden med betesdrift. I området med trädklädd betesmark kan man arbeta med luckbildning samt friställning och av vidkroniga ekar och skyddsvärda träd. Luckor i den annars ganska täta lövskogen ger områden med högre betesvärde genom att en grässvål kan etablera sig. I reservatet är kontinuiteten av jätteträd bruten, vilket innebär att ersättnings-träd saknas när den äldre generationens träd dör. Därför bör skötsel också utföras för att gynna ekföryngring för framtidens ersättningsträd i området. Om betesdriften hämmar ekföryngringen kan vissa ytor stängslas av. Nytt stängsel behövs i hela betesområdet då befintligt är i dåligt skick. En utökning av området för bete sker också så fällindelning av betesområdet är aktuellt samt att separera öppna betesmarken från den trädklädda betesmarken och strandängarna.

Röjning/gallring längs med vattnet kan behövas för att hindra att stränderna växer igen. Dessa ytor bör hållas öppna med betesdrift. Om djuren inte betar ned tillräckligt finns möjlighet att putsa ned igenväxande vegetation efter betessäsongen. Ytorna bör inte putsas under vår och sommar för att förhindra störning av häckande fågel. Den strandsträcka som idag inte betas är igenvuxen med vass, hassel och al. Träden bör tas ned och ytan bör ingå i området för betesdriften. Vasslätter kan bli aktuellt.

I reservatet ska gran röjas bort/saneras även i områden som är satt till fri utveckling. Det finns idag en mycket liten granföryngring i reservatet och endast enstaka äldre granar. Granen ska hållas efter genom att granplantor röjas bort. Likaså kan det finnas behov att hålla efter spridningen av bok för att förhindra att trädslaget tar över. Idag finns bokbeståndet koncentrerat till ett mindre, centralt placerat område mellan de två södra kullarna.

För att uppnå gynnsamt tillstånd bör mer död ved bildas i reservatet. Veteranisering, ringbarkning, topphugning och kapning av högstubbar är i reservatet möjliga skötselmetoder för att minska generationsglappet och skapa substrat så som död ved, hålträd mm. Veteranisering är en metod som innebär att man medvetet skadar unga träd i syfte att skapa och efterlikna substrat och strukturer som vanligtvis finns på äldre träd. På så vis kan man minska glappet som finns mellan de riktigt gamla träden i reservatet och de yngre generationen träd.

3.4 Konsekvenser av klimatförändringar

Se stycke *Klimatförändringar*, sida 8 i beslutet.

3.5 Marint skräp

Marint skräp är ett stort problem längs våra kuster. Förutom att förfula landskapet så har skräpet många negativa effekter på djur- och växtlivet. Skräpet kommer både från land och havsbaserade källor och en stor del har sitt ursprung utanför landet och har förts hit med strömmar och vindar. Resurserna för att städa upp allt strandskräp räcker inte till, varken för kustkommunerna eller för naturreservatsförvaltarna. En översyn av ansvarsfrågan har påbörjats. Vid prioriteringar mellan områden som ska städas, bör naturreservat prioriteras högt.

3.6 Skötselområden med mål och åtgärder

Skötselområde 1 – Trädklädd betesmark

Delområde	Areal (ha)
1.1	2,2
1.2	1,3
1.3	1,0
1.4	1,3
1.5	0,4
1.6	0,6
1.7	2,2
1.8	0,3
Summa	9,3

Naturtyp
Ädellövskog
Triviallövskog med ädellövsinslag
Triviallövskog

Natura 2000-naturtyp
1.1 Trädklädd betesmark (9070)
1.2 Trädklädd betesmark (9070)
1.3 Trädklädd betesmark (9070)
1.4 Trädklädd betesmark (9070)
1.5 Trädklädd betesmark (9070)
1.6 Trädklädd betesmark (9070)
1.7 Trädklädd betesmark (9070)
1.8 -

Beskrivning:

Delområde 1.1

Betesmark. Trädskiktet består av en ädellövblandskog med mestadels ek med inslag av ask och lind, det finns även mindre områden med rena lindbestånd. Området gränsar i norr till strandäng och övergångsskogen består av fuktig alskog. Fuktig lundvegetation på mullrik jord.

Delområde 1.2

Betesmark. Trädskikt av mestadels ek i varierad ålder. Grov, vidkronig ek finns främst längs med åkerkanten. De yngre ekarna är ofta smalkroniga. Skogen är tät med ett fåtal luckor. I delområdets nordostliga del, på gränsen till delområde 1.1, finns en mindre höjd med hällmark där inslag av mestadels en och enstaka tall finns.

Delområde 1.3

Betesmark. En skog som kan liknas till näringsfattig ekskog mellan två höjder. Satt som trädklädd betesmark då området betas. De äldsta träden består av ek. Under eken växer sly av andra lövträdslag och hassel.

Delområde 1.4

Betesmark. Blandlövskog med ek björk och hassel. Tätt trädskikt, inga luckor.

Delområde 1.5

Betas inte idag. Ett litet område med inslag av gammal ek. Stor uppslag av yngre lövträd. Finns även gott om buskar som olvon och nyponros.

Delområde 1.6

Betesmark. Beståndet består av en blandning av triviallöv så som asp och björk samt ädellöv som ask och ek. Beståndet är slutet och åldersfördelningen stor. Död ved förekommer måttligt. Området ingår i betesmarken, men betesdjuren uppehåller sig troligtvis sällan i denna del på grund av svår terräng med omkringliggande hållmarker och klippor. Övergångsskogen till strandängen består av delvis grov klibbal.

Delområde 1.7

Betas inte idag. Grov vidkronig ek med ett underbestånd av hassel. Eftersom marken inte betats på länge har den tidigare öppna marken vuxit igen. Slutet trädskikt med få luckor.

Delområde 1.8

Betesmark. Består av ett medelålders aspbestånd med inslag av al. Skogen är fuktig och slutet samt träden likåldriga. Används som passage av betesdjur till närliggande strandäng.

Bevarandemål: Arealen Trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 9,1 hektar. Årligt bete ska påverka naturtypens dynamik och struktur. Ädellövträd ska prägla betesmarken. Krontäckningen ska kunna variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Det ska finnas en luckodynamik med delar som förblir slutna och delar som öppnas upp och där gamla ekar friställs. Solexponerade, varma miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag i området. Det ska finnas gamla träd och förnygring av nya träd som efterträdare av följande trädarter: Ek (rikligt förekommande); lind (förekommande). Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter men framförallt med hassel. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. För naturtypen främmande eller invasiva arter ska inte finnas i området. Det ska finnas följande strukturer/substrat: gamla träd och gamla hävdpräglade träd ska förekomma rikligt. Död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar och träd med håligheter ska vara allmänt-rikligt förekommande. I första hand kommer naturvärdena vara knutna till de gamla grova lövträden, men på sikt kan även fältskiktet utveckla en högre andel hävdgynnade arter. Typiska arter ska förekomma.

Engångsåtgärder:

- Stängsling av betesmarker och fällindelning. Gamla taggträdsstängslet ska bytas ut.
- Gallra i syfte att skapa luckor i trädskiktet och med mål att skapa en luckodynamik med delar där trädskiktet är slutet och delar där mer öppna miljöer gallrats fram.
- Veteranisering.
- Skapande av död ved genom ringbarkning, topphuggning och kapning av högstubbar.
- Røjning av gran och annan igenväxningsvegetation.

- Röja fram skyddsvärda träd och vid behov plantera ersättningsträd om sådana naturligt inte går att hitta i beståndet.

Underhållsåtgärder:

- Årlig betesdrift.
- Underhållsröjning vid behov.
- Underhålla staket.
- Vid behov plantera ersättningsträd om sådana naturligt inte går att hitta i beståndet. Genom röjning och gallring kan ersättningsträd också få en gynnsam tillvaro utan skuggning.
- Naturvårdande föryngringsbeskränning av hassel.

Skötselområde 2 – Lövskog, tallskog och hållmarker – I huvudsak fri utveckling

Delområde	Areal (ha)
2.1	3,3
2.2	1,9
2.3	1,3
2.4	0,3
2.5	0,4
2.6	0,4
2.7	1,1
Summa	8,7

Naturtyp
Ädellövskog
Tallskog
Hällmark
Triviallövskog med ädellövsinslag
Lövsumpskog

Natura 2000-naturtyp
2.1 Nordlig ädellövskog (9020)
2.2 Utvecklingsmark (9010)
2.3 -
2.4 Utvecklingsmark (1. 9010, 2. 9190)*
2.5 Utvecklingsmark (1. 9010, 2. 9190)*
2.6 Utvecklingsmark (9020)*
2.7 Utvecklingsmark (9080)*

*Se bilaga 3.h.

Beskrivning:

Delområde 2.1 består av en lövblandskog med främst ek och lind. Eken har troligen dominerat trädskiktet en gång i tiden då marken betades. Nu har det gått lång tid sedan området betades och skogen har slutit sig. Linden har fyllt de tidigare öppna delarna och de gamla vidkroniga ekarna missgynnas på grund av ljuskonkurrensen. Det finns tre särskilt skyddsvärda träd i delområden.

Delområde 2.2 och 2.3 består av hållmarker med tall och en. Inslag av löv, främst björk och ek.

Delområde 2.4 och 2.5 består av en blandskog med tall och ek. Ett mindre område med fuktdrog i 2.5.

Delområde 2.6 består av en blandskog med ek, björk, tall och gran. Är ett av få områden där äldre gran idag växer i naturreservatet, även om det är ett fåtal. Marken har troligtvis en gång i tiden brukats.

Delområde 2.7 utgörs av en lövsumpskog. Det växer främst al, ek, björk och hassel. Vissa träd har sockel. Ytligt rinnande vatten i perioder. I områdets västra del rinner en bäck.

Bevarandemål: Arealen nordlig ädellövskog (9020) ska vara minst 3.3 hektar och andelen ska gärna öka i utvecklingsmarken. I skötselområdet finns även utvecklingsmark till taiga (9010), lövsumpskog (9080) samt näringsfattig ekskog (9190). Skogen ska formas av naturliga störningar och intern dynamik. Småskaliga naturliga processer, t.ex. åldrande, avdöende, omkullfallna träd och luckbildning ska påverka skogens dynamik och struktur. Till följd av naturliga störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder.

Ädellövträd ska präglade områden med naturtypen nordlig ädellövskog (9020) samt utvecklingsmarker mot näringsfattig ekskog (9190). Det ska finnas gamla träd och förnygring av nya träd, som efterträdare, av följande trädarter: asp (enstaka); ek (allmänt-rikligt förekommande); hassel (tämligen allmänt förekommande); lind (rikligt förekommande). Tall ska präglade utvecklingsmarker mot taiga (9010). Det ska finnas gammal tall och förnygring av nya träd som efterträdare. Lövskog ska präglade utvecklingsmark mot lövsumpskog (9080).

Markens näringsstatus och hydrologi ska vara naturlig i hela skötselområdet. Marken ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Skogen ska ha ingen eller endast lite negativ mänsklig påverkan. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas ett buskskikt med framförallt hassel och en. Det ska finnas följande strukturer/substrat: gamla träd (rikligt förekommande); död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar och träd med håligheter ska finnas. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. För landet och naturtypen främmande eller invasiva arter ska inte finnas i området. Typiska arter ska förekomma allmänt – rikligt.

Engångsåtgärder:

I utvecklingsmarkerna utföra:

- Veteranisering
- Skapande av död ved genom ringbarkning, topphuggning och kapning av högstubbar.
- Røjning av gran och annan igenväxningsvegetation.
- Om behov finns plantera ersättningsträd om sådana naturligt inte går att hitta i beståndet.

I delområde 2.1 - fullgod natura-naturtyp (9020):

- Röja/gallra kring skyddsvärda träd.

Underhållsåtgärder:

I utvecklingsmarkerna:

- vid behov underhållsröja gran och annan igenväxningsvegetation.
- Röja kring och vårda ersättningsträd.

I delområde 2.1 - I fullgod natura-naturtyp (9020):

- Vid behov röja kring skyddsvärda träd.
- vid behov röja gran

Skötselområde 3 – Strandängar

Delområde	Areal (ha)
3.1	0,55
3.2	0,34
3.3	0,27
Summa	1,16

Naturtyp
Strandängar

Natura 2000-naturtyp
Utvecklingsmark (1330)*

*Se bilaga 3.i

Beskrivning:

Delområde 3.1 består av en liten del salt strandäng längst i öster, resterande del är utvecklingsmark. Delområdet ingår i betesområdet. Måttlig igenväxning i strandkanten av vass och mot gräns till skog av al i övrigt växer olika gräsarter. Platsen har hållits öppen genom betesdrift.

Delområde 3.1

Foto: Länsstyrelsen

Delområde 3.2

Foto: Länsstyrelsen

Delområde 3.2 ingår i betesområdet, här finns, förutom olika gräsarter, en del al mot skogsbrynet. Området är igenvuxet av vass. I söder finns en del vass i strandbrynet, och gräset växer högt mot åkerkanten.

Delområde 3.3 ingår inte i ett betesområde idag. Området har inte heller betats på länge och är under långt gången igenväxning. Det växer främst al och hassel. Strandbrynet domineras av vass.

Kärlväxter knutna till salta strandängar har påträffats i området tidigare, men idag finns inga spår av dem.

Bevarandemål: Arealen salta strandängar ska gärna öka inom utvecklingsmarken.

Regelbunden hävd genom bete. Naturtypen är beroende av hävd för att behålla sina naturvärden och inte växa igen. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Hävdtrycket kan variera inom ett brett intervall så länge igenväxning och skadlig ansamling av förna undviks och starkt slitna partier inte dominerar.

Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnygra sig. Viss variation i markvegetationens höjd över tiden och mellan olika delar av objektet är en förutsättning för många arters överlevnad. Kron-täckningen av träd och buskar ska vara liten. Ingen igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning.

Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar ske regelbundet. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken, markskador eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Naturliga störningsprocesser i form av saltvatten och saltstänk ska påverka strandängarna. Näringsstatusen ska vara naturlig. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter av kärlväxter ska förekomma allmänt-rikligt.

Engångsåtgärder:

- Stängsling av betesmarken. Stängsling mot vattenlinjen bör inte förekomma. Om stängsling är nödvändig måste denna ske en bra bit ut i vattnet så att betesdjuren kan hålla tillbaka vassvegetationen.
- Gallring och röjning av igenväxande vegetation.

Underhållsåtgärder:

- Årlig betesdrift. Vid behov stängs in området i olika fallor. Betespåsläpp bör ske efter det att de flesta strandängsfåglarna kläckt sina ungar i början av juni. Därefter är det viktigt att betessåsongen kommer igång medan lågvatten råder och vassvegetationen är smaklig för betesdjuren. Förlängd betesperiod på hösten gynnar naturtypen.
- Vid behov underhållsröja samt putsa eller slå gräsmarker efter betessåsongen.
- Vid behov utföra vasslätter.

Skötselområde 4 – Hassellund med inslag av ek och björk

Skötselområde	Areal (ha)
4.1	0,54
4.2	0,64
4.3	0,39
Summa	1,57

Naturtyp
Hassellund
Ädellövskog

Natura 2000-naturtyp
4.1 Utvecklingsmark (9190)*
4.2 Utvecklingsmark (9190)*
4.3 -

*Se bilaga 3.h

Beskrivning:

Delområde 4.1 består av en blandad lövskog med mestadels ädellöv som ek med inslag av hassel och triviallövv som asp och björk. Enstaka vidkroniga ekar finns. Området är en utvecklingsmark till näringsfattig ekskog. Området är tämligen fattigt på död ved, enstaka lågor finns.

Delområde 4.2, i området finns mestadels ek med inslag av triviallövv och hassel. Vidkronig ek finns.

Delområde 4.3 domineras av en hassellund med flera grovstammiga hässlen. Långt tillbaka i tiden (före 70-tal) har området betats, därefter har betesmarken fått växa igen. Plockhuggning och röjning av hassel och igenväxningsvegetation har utförts sporadiskt i området.

Bevarandemål: Målet är att delar ska få utvecklas till ekskog med inslag av friställda vidkroniga ekar. Andelen näringsfattig ekskog (9190) ska gärna öka inom utvecklingsmarken. Skogen ska i huvudsak formas av naturliga störningar och intern dynamik. Ek ska prägla skogen. Det ska finnas gamla ekar och förnygring av ek som efterträdare till de gamla träden. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Följande strukturer/substrat ska finnas: gamla träd (rikligt förekommande); död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar (allmänt förekommande). I hassellunden ska hassel fortsatt vara dominerade trädslag. I hasselunden kan träd som kraftigt skuggar hasseln kapas. Naturvårdande förnygringsbeskärning av hassel kan ske vid behov. Gran ska inte tillåtas ta överhanden i skötselområdet eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. För naturtypen främmande eller invasiva arter ska inte finnas i området. Det ska finnas allmänt-rikligt med typiska arter.

Engångsåtgärder:

- Röjning och gallring av gran och annan igenväxningsvegetation
- Veteranisering
- Skapande av död ved genom tex ringbarkning, topphuggning eller högkapning.

Underhållsåtgärder:

- Vid behov röja igenväxande vegetation och friställa vidkronig ek.
- Vid behov utföra naturvårdande förnygringsbeskärning av hassel.

Skötselområde 5 – Åker och åkerholmar

Delområde	Areal (ha)
5.1	10,4
5.2	0,5
Summa	10,9

Naturtyp
Åker
Åkerholmar

Natura 2000-naturtyp
-

Beskrivning:

Delområde 5.1 består av åkermark med årligt åkerbruk. Den nordöstra delen kan i framtiden komma att utgöras av strandäng. Delområdet kan fortsätta att brukas som åkermark till dess att havshöjningen inte längre gör det möjligt. Området dräneras på två ställen i diket som separerar skötselområde 5.1 från 6.1 och 6.2. Om åkerbruk inte bedrivs ska markområdet övergå till permanent gräsmark där gräset slås eller putsas men utan markstörande åtgärder såsom plöjning/harvning eller gödsling. Alternativ kan delområdet övergå till betesmark. En parkering kan komma att anläggas inom åkern i öster mot väg 163, se vidare under kapitel 4. Friluftsliv.

Delområde 5.2 består av två mindre åkerholmar. Enstaka träd och buskar växer på dessa två kullar. Området kan betas extensivt, i övrigt ska ingen annan skötsel utföras.

Bevarandemål: På åkermarken kan det fortsätta bedrivas åkerbruk till dess att havshöjningen gör att det inte längre går att använda skötselområdet för åkerbruk. Skötsel ska utföras av arrendator enligt arrendeavtal. Åkerholmar ska i huvudsak lämnas till fri utveckling, men kan betas extensivt. För naturtyperna främmande och invasiva arter ska inte förekomma. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma. Näringsläckage till hav och områden med strandängar ska minimeras. Gödsling eller spridning av bekämpningsmedel ska inte ske inom en zon på minst 12 meter från diket mot vilken åkern avvattas i nordnordost i gräns mot skötselområde 6, se karta bilaga 3a. Detta kan göras genom anläggning av skyddszon. Skyddszonen ska vara kontinuerligt bevuxen.

Engångsåtgärder:

- Eventuell omförsel till permanent gräsmark och/eller betesmark (om åkerbruket läggs ned).
- Eventuell anläggning av skyddszoner mot diken. Dessa ska vara minst 12 meter i bredd och finnas vid diken mot vilken åkern avvattas i nordnordost.

Underhållsåtgärder:

- Årligt åkerbruk eller betesdrift, putsning eller avslagning.

Skötselområde 6 – Öppen gräsmark och betesmark

Delområde	Areal (ha)
6.1	2,1
6.2	3,6
6.3	0,9
Summa	6,6

Naturtyp
Permanenta gräsmarker
Öppen kultiverad betesmark

Natura 2000-naturtyp
-

Beskrivning:

Delområde 6.1 består av en öppen gräsklädd yta. Ett fåtal träd och buskar finns i ytan, främst vid gränsen till delområde 1.1. I gräns till yta 6.2 och 6.3, samt centralt i delområdet, finns diken som leder ut i Sannäsfjorden. Området betas idag tillsammans med resterande del av reservatets norra höjd.

Delområde 6.2 består av åkermark. I yttergränserna till området finns diken som leder ut i Sannäsfjorden. Det finns även ett dike som delar av skötselområdet på mitten. Delområdet ligger inom ett område som i framtiden kan komma att utgöras av strandängar. Området ligger med i skötselområde 6 för att omföras från åkerbruk till permanent gräsmark eller betesmark. Området ska fortsätta brukas som permanent gräsmark utan plöjning/harvning och gödsling. Marken slås eller putsas. Alternativ kan delområdet också betas.

Delområde 6.3 består av åkermark. Denna del av åkern avvattnas mot dike i väster som leder ut i Sannäsfjorden. Delområdet ska övergå till permanent gräsmark utan plöjning/harvning och gödsling. Marken slås eller putsas. Alternativ kan delområdet istället ingå i betesmarken.

Bevarandemål: Betesdriften ska fortsätta i delområde 6.1, ytan ska hållas öppen och fri från igenväxande vegetation. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten (0 – 30%). Regelbunden hävd genom bete med nötkreatur, får eller en kombination av dem båda. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig.

I skötselområdet ska näringsstatusen i marken vara naturlig. Ingen mänsklig näringstillförsel, inklusive tillskottsfodring av betesdjur. Sambete med gödslad vall ska inte förekomma. Näringsläckage till hav och områden med strandängar ska minimeras. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Markberedande åtgärder så som plöjning eller harvning ska inte förekomma. För naturtypen främmande och invasiva arter ska inte förekomma.

Skötselområdet kan, efter utredning om påverkan på omkringliggande marker, omföras till våtmark/översilningsmark för att hindra näringsläckage från dränerad åker i skötselområde 5. Det kan vid omföring till våtmark/översilningsmark bli aktuellt att plugga igen diken inom reservat.

Engångsåtgärder:

- Omförsel av åkermark i 6.2 och 6.3 till permanent gräsmark och/eller betesmark.
- Uppsättning av stängsel och fällindelning.
- Eventuell igenväxningsvegetation och ohävsarter ska röjas.

Underhållsåtgärder:

- Årlig betesdrift i 6.1
- Putsning eller avslagning i 6.2 och 6.3, alternativt årlig betesdrift eller en kombination av dem båda.
- Vid behov utföra putsning eller avslagning av igenväxande vegetation efter betessäsongen.

Skötselområde 7 – Lövskog, tallskog och hållmarker – Extensivt bete

Delområde	Areal (ha)
7.1	1,6
7.2	0,6
7.3	0,6
7.4	1,6
7.5	1,2
7.6	1,3
7.7	0,9
7.8	0,2
7.9	0,5
7.10	0,1
Summa	8,6

Naturtyp
Ädellövskog
Ädellövskog med inslag av triviallöf
Tallskog
Hållmarker

Natura 2000-naturtyp
7.1 Taiga (9010)
7.2 -
7.3 Näringsfattig ekskog (9190)
7.4 Näringsfattig ekskog (9190)
7.5 -
7.6 -
7.7 -
7.8 Näringsfattig ekskog (9190)
7.9 Näringsfattig ekskog (9190)
7.10 -

Beskrivning:

Delområde 7.1 består av en äldre tallskog med inslag av solexponerad tall med spärrgreniga kronor. Andelen död ved är måttlig. Enstaka torrakor finns.

Delområde 7.2 och 7.5 består av hällmarker med ett lågt trädantal och där mycket av bergsytan är exponerad. Inslag av tall, en och ljung finns i svackor där jorddjupet är större.

Delområde 7.3 och 7.4 består av ekskog på rismark. Inslag av triviallöv samt en och enstaka gran finns.

Delområde 7.6 och 7.7 består av hällmarker med främst tall, en och ljung.

Delområde 7.8 och 7.9 utgörs av ädellövskog i branter. I område 7.8, på gränsen till 1.6, finns ett skyddsvärt träd.

Delområde 7.10 består av en hällmark med enstaka tall och enbuskar.

Bevarandemål: Arealen Taiga (9010) ska vara minst 1,6 hektar och areal näringsfattig ekskog (9190) ska vara minst 2,8 hektar. Skogen ska formas av naturliga störningar och intern dynamik. Småskaliga naturliga processer, t.ex. åldrande, avdöende, omkullfallna träd och luckbildning liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. svamp- och insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka skogens dynamik och struktur. Till följd av naturliga störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Trädsammansättningen ska vara densamma som idag med delar av tall och hällmarker samt delar med ädellövskog, främst ek. Det ska finnas gammal tall och ek och förnygring av nya träd (tall och ek) som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas följande strukturer/substrat: gamla träd, levande träd med döda träddeklar, liggande död ved och högstubbar, stående döda eller döende träd. Gran ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Hydrologi och markens näringsstatus ska vara ostörd och naturlig. Skogen ska ha ingen eller endast lite negativ mänsklig påverkan. Ett skyddsvärt träd finns i området och möjlighet ska finnas att säkerställa dess vitalitet genom att röja bort igenväxande vegetation. Området ska ingå i betesmarken och djur ska kunna passera igenom. För landet och naturtypen främmande eller invasiva arter ska inte finnas i området. Typiska arter ska förekomma.

Engångsåtgärder:

- Stängsling av betesmarken och vid behov indelning av betesfällor.

Underhållsåtgärder:

- Årlig betesdrift
- Underhåll av stängsel
- Vid behov röja gran och annan igenväxningsvegetation.

Skötselområde 8 – Fri utveckling – Hav

Skötselområde	Areal (ha)
8	7,8
Summa	7,8

Naturtyp
Hav

Natura 2000-naturtyp
Estuarier (1130)

Beskrivning: Estuariet är grunt och längs med strandkanten finns områden med mycket grunda lerbottnar. Utanför de grunda bottenarna växer ålgräsängar. Estuariet har inventerats 2008 och 2017. I området finns också ostron, både som ostronbankar och i glesare bestånd bland ålgräsvegetationen. Det går att läsa mer om området i Sannäsfordens bevarandeplan.

Bevarandemål: Arealen estuarier ska inte minska utan vara minst 7,8 ha. Strukturbyggande vegetation av ålgräs (*Zostera*) ska finnas i livskraftiga bestånd. Kvaliteten på ålgräsängarna ska vara god. Arealen blåmussel- och ostronbankar ska inte minska. Estuariet ska präglas av naturliga vattenflöden med varierande salthalt. Sötvattensflöde, strömmar, vågor och vattenutbyte ska variera naturligt i tid och rum. Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning och så vidare. Det ska finnas en naturlig artsammansättning där de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd. Estuariet ska fungera som rastplats/födosöksområde för änder och vadare. Naturtypen ska fungera som passage för migrerande fisk, som ål och havsöring. Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet. Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Åtgärder: Inga åtgärder förutom uppföljning av ålgräsängarnas utbredning och status samt uppföljning av ostron- och blåmusselbankarnas utbredning och status.

3.7 Forn- och kulturmiljövård

I naturreservatet finns en stensättningsliknande lämning eller råmärke (Tanum 675:1 - övrig kulturhistorisk lämning) markerad på karta i bilaga 3.b. I reservatet finns flera stenmurar som troligen en gång i tiden anlades för att antingen hålla djur inne eller hålla dem ute från delar av området. Mindre skötselinsatser, så som röjning av buskar och sly från stenmurar kan behövas för att förhindra att de skadas av vegetationen.

I övrigt finns inga kända fornlämningar eller andra kulturlämningar. Om forn- eller kulturlämningar påträffas i naturreservatet ska dessa visas hänsyn vid skötselåtgärder. Vid röjningar bör inte röjningsmaterial ligga kvar nära eller i fornlämningar och andra kulturlämningar. Vid anläggande av grillplatser eller liknande bör hänsyn tas till lämningarna, så att dessa inte skadas av slitage. Eldning får heller aldrig ske i närheten av lämningar då det kan ställa till svårigheter vid en eventuell framtida utgrävning. Fornlämningar eller andra kulturlämningar får inte skadas i samband med avverkning och utkörning av virke. I områden med registrerade fornlämningar ska samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet ske innan åtgärd utförs.

4. Friluftsliv

Karta med förslag på placering av informationstavla, parkering samt befintliga och föreslagna anläggning av nya stigar finns i bilaga 3b.

Bevarandemål:

Att låta området vara tillgängligt för allmänheten och att besökare ska få relevant information om området. Aktuell information om naturreservatet ska finnas på länsstyrelsens hemsida och en underhållen informationsskylt ska finnas vid reservatsgränsen i öster. Stigarna ska underhållas vid behov och stängselgenomgångar ska finnas där stig och stängsel korsas.

Engångsåtgärder:

- Markering och röjning av befintlig stig.
- Anläggning av parkering enligt förslag i bilaga 3.b. Erforderliga tillstånd ska sökas av Trafikverket för anläggning av parkering och avfartsväg från väg 163.
- Informationstavla ska sättas upp i anslutning till parkering. Tavlan ska utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar Att skylta skyddad natur. De ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.
- Anläggning av stig som binder samman parkering till skogsområdet i norr, enligt förslag bilaga 3b. Stig ska inte dras inom skyddszon mot diket.

Underhållsåtgärder:

Stigen och dess markeringar, informationstavla, parkering samt stängselgenomgångar ska tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”.

6. Uppföljning

6.1 Dokumentation av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. I en särskild uppföljningsplan kommer målindikatorer att anges. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Planerad förvaltning

Tabell 2. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder i naturreservatet. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra. För frekvens (återkommande eller engångsåtgärd) av varje skötselåtgärd se kapitel 3.6 i skötselplanen.

Åtgärd	Mål	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	Ökad tillgänglighet	-	Omgående	1
Informationsskylt	Ökad tillgänglighet	Se bilaga 3.b	Omgående	1
Anläggning av parkeringsplats	Ökad tillgänglighet	Se bilaga 3.b	Efter prioritering av skötselmedel	2
Anläggning av ny stig från parkering	Ökad tillgänglighet	Se bilaga 3.b	I samband med anläggning parkering	2
Markering och underhåll av befintlig stig	Ökad tillgänglighet	Se bilaga 3.b	Vid behov	1
Stängsling av betesmark (utbyte av gammalt stängsel) och fällindelning	För årlig betesdrift och för att nå målen med trädklädd betesmark (9070).	1, 3, 6 och 7	Omgående	1
Årlig betesdrift	Uppnå mål med trädklädd betesmark (9070) och hindra igenväxning av betade ytor så som strandängar och öppna hagmarker.	1, 3, 6, och 7	Årligen	1
Röjning av gran och annan igenväxningsvegetation (ex vass)	Hindra spridning av gran samt hindra igenväxning av öppna marker.	1, 2, 3, 4 och 7	Vid behov	1
Skapa luckor genom gallring	Främja gamla vidkroniga ekar samt i luckor öka betesvärdet i den slutna skogen.	1	Inför introduktion av betesdjur, därefter vid behov.	1
Friställning av ek och skyddsvärda träd	Hindra igenväxning av gammal vidkronig ek och andra skyddsvärda träd.	1, 2 & 4	Vid behov	1
Putsning/Avslagning av igenväxande vegetation	Förhindra igenväxning av öppna betesmarker.	3 och 6	Efter betessåsong, vid behov.	3
Putsning eller slagning av permanenta gräsmarker	Hävda gräsmarker och hålla dessa öppna, enligt arrendeavtal	6	Årligen	1
Föryngringsbeskärning av hassel	Främja naturtypen hassellund samt hasselbuskar i trädklädd betesmark.	1 & 4	Vid behov	3
Skapande av död ved	För att uppnå fullgod naturtyp, skapa substrat	1, 2, 4, & 7	Vid behov	2
Veteranisering	Minska generationsglappet, skapa substrat	1, 2 & 4	Vid behov	2
Plantering av ersättningsträd	Säkerställa föryngring samt att det i framtiden finns skyddsvärda träd	1 & 2	Vid behov	3
Åkerbruk (genom jordbruksarrende)	Fortsatt åkerbruk	5	Årligen	1
Bekämpning av invasiva arter	Invasiva arter ska ej få tillfälle att spridas i reservatet	-	Vid behov	3
Uppföljning av skötselåtgärd	Följa upp utförda skötselåtgärder och behovet av framtida åtgärder.	-	Efter åtgärd	3

8. Referenser

Referenser specifikt för detta naturreservat

Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län. 1997. Ädellövskogar i Tanums kommun. Rapport 1997:11. ISSN-1104-487X

Naturvårdsverket rapport 6496, Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd, Mål och åtgärder 2012-2016. ISBN 978-91-620-6496-9

Olsson, G. 1975. Sannäsfjorden och omgivande landområden i Tanums kommun – en naturinventering. Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län.

Allmänna referenser:

EUs art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.

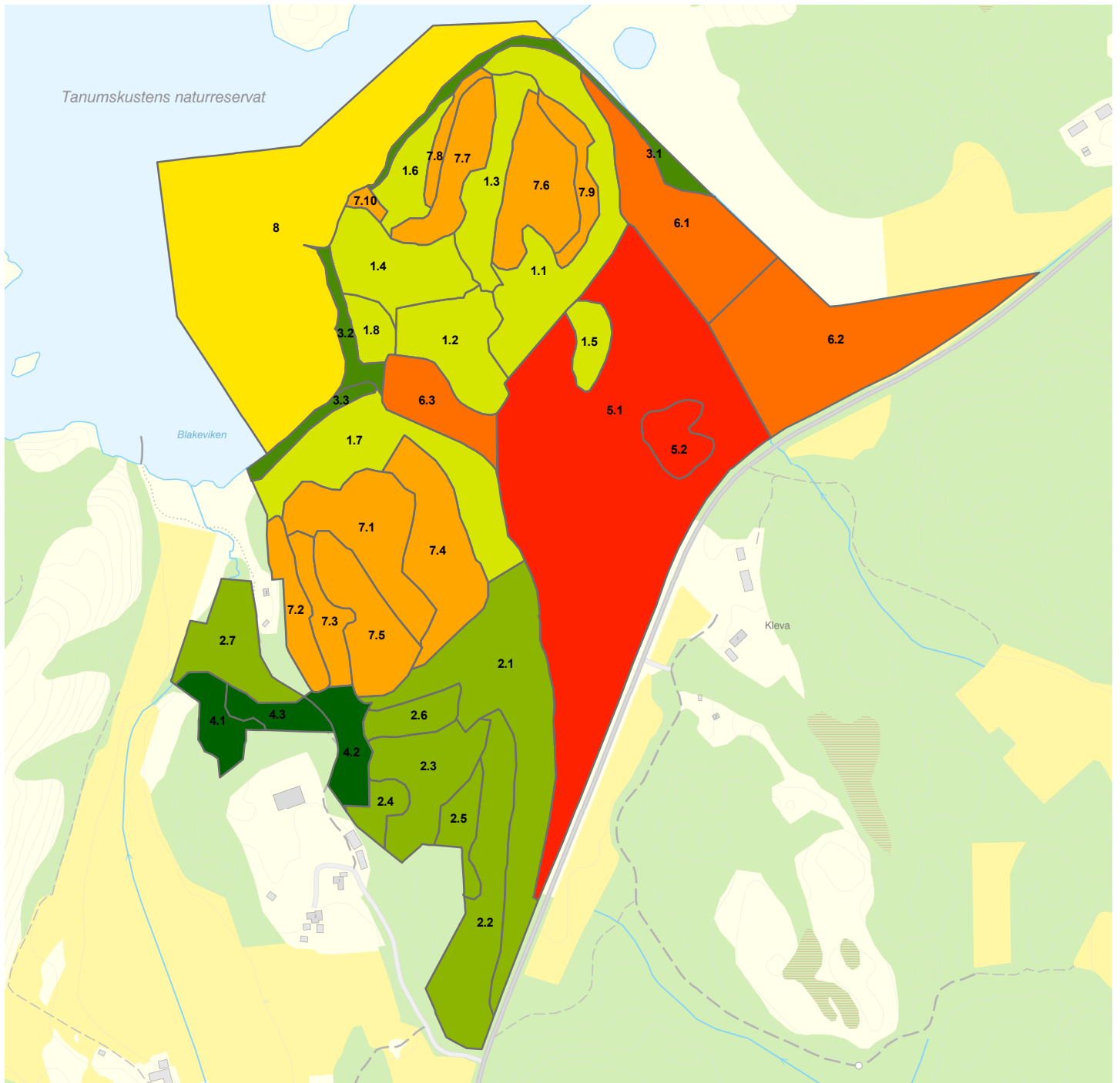
Gärdenfors, U. (red.). 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010- The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Rapport 5081, Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2016. Tillgängliga koder för attributet "Naturtyp" i NNK-IT systemet (Ärendenr: NV-08177-15). Naturvårdsverket, Stockholm.

Nitare, J. (red.), 2010. Signalarter - indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Bilaga 3.a Skötselplanekarta Naturreservatet Greby-Kleva, Tanums kommun

Skötselområden med indelning i delområden

- Område 1
- Område 2
- Område 3
- Område 4
- Område 5
- Område 6
- Område 7
- Område 8

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

0 100 200 300 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för
naturreservatet Greby-Kleva
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2021-10-28, dnr 511-21209-2017

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

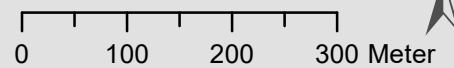

Bilaga 3.b Skötselplanekarta - Friluftslivsplaneringar, forn- och kulturlämningar och skyddsvärda träd Naturreservatet Greby-Kleva, Tanums kommun

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

- Reservatsgräns
- Skyddsvärda träd
- RAÄ Fornlämningar, yta
- RAÄ Fornlämningar, punkt
- Förslag informationstavla
- Förslag parkering
- Befintlig stig
- Förslag ny stig

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Greby-Kleva
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2021-10-28, dnr 511-21209-2017

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 3c - Tabell Arter; inom naturreservatet Greby-Kleva**Tabell 1.** Förekomst av

- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (Gärdenfors 2010)
- arter (EU) som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2, 4 och 5.
- (S); Skogsstyrelsens signalart
- Källa/uppgiftslämnare: Data är hämtade från rapporter i Artportalen om inget annat uppges.
 - ¹Naturinventering Sannäs-fjorden från 1976 (*Olsson, G. 1975*)
 - ²Ädellövs-skogsinventering (*Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län. Rapport 1997:11*)

Art	Kategori	Art- och Natura-2000 kod	Inventeringsdatum	Källa/Uppgiftslämnare
Mossor				
Blåmossa	S, EU		2007	Artportalen
Fällmossa	S		1997	Inventering ²
Klippfrullania	S		1997	Inventering ²
Trubbfjädermossa	S		1997	Inventering ²
Kantvitmossa	S, EU		2007	Artportalen
Lavar				
Bokkantlav	S, NT		2007	Artportalen
Rostfläck	S		1997	Inventering ²
Storsvampar				
Ekskinn	NT		1998	Artportalen
Gulprickig vaxskivling	S, NT		1985, 2000, 2012-2018	Artportalen
Kastanjesopp	NT		1997	Artportalen
Korallticka	S, NT		1992, 1997	Artportalen, Inventering ²
Lundvaxskivling	NT		1992	Artportalen
Lindskål	S		1997	Inventering ²
Munkspindling	S, VU		2014	Artportalen
Olivbrun spindling	NT		1982, 1985	Artportalen
Oxtungssvamp	S, NT		2013	Artportalen
Poppelspindling	NT		1998	Artportalen
Rodnande musseron	S, VU		1992	Artportalen
Rutskinn	NT		2007	Artportalen
Saffransspindling	S, NT		1982, 2014	Artportalen
Sommarsopp	S, VU		2013	Artportalen
Stor aspticka	S, NT		2007	Artportalen
Stor lilariska	NT		1998, 2004, 2013, 2016	Artportalen
Stor tratticka	NT		2014	Artportalen
Svartfjällig musseron	S, VU		1992	Artportalen
Jättespindling	NT		2016	Artportalen

Kärlväxter				
Ask	EN		2016	Artportalen
Desmeknopp	S, NT		2012, 2017	Artportalen
Lundarv	S		1997	Inventering ²
Lundelm	S		1997	Inventering ²
Kärrfibbla	S		1976	Inventering ¹
Vippärt	S		1976	Inventering ¹
Trolldruva	S		1976	Inventering ¹
Storrams	S		1976	Inventering ¹
Saltmålla	EN		2010	Artportalen
Saltstarr	NT		1976, 1998	Inventering ¹ , Artportalen
Strandstarr	NT		1998, 2010	Artportalen
Fåglar				
Trana	EU	A127	2017	Artportalen
Däggdjur				
Nordfladdermus	EU		2007	Artportalen
Vattenfladdermus	EU		2007	Artportalen

Bilaga 3d - Tabell Naturtyper

Tabell 2: Markslag och naturtyper. Målarealerna är de arealer som ungefärligt förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder. Arealerna är hämtade från: Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003) och uppdaterade efter fältbesök och översiktliga inventeringar.

Markslag och Naturtyp	Areal år 2020 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog:	6,8	6,8
Tallskog	1,0	1,0
Lövblandade barrskogar	1,7	1,7
Hällmarker	4,1	4,1
Lövskog:	21,2	21,2
Hassellund	0,3	0,3
Triviallövskog	2,2	2,2
Triviallövskogar med ädellövsinslag	3,3	3,3
Ädellövskog	15,4	15,4
Varav betad skog	18	18
Sumpskog:	1,0	1,0
Lövsumpskog	1,0	1,0
Åker:	14,9	10,4
Naturbetesmark (betesmark på inäga eller utmark):	1,96	1,96
Öppen hagmark	0,8	0,8
Strandäng/havsstrandäng	1,16	1,16
Kultiverad betesmark och permanent gräsmark	1,6	6,1
Hav, kustvatten:	7,8	7,8
Marina kärlväxter (Zostera & Ruppia)	~1,7	~1,7
Musselbankar & Ostronbankar	~6,1	~6,1
Vägar, parkeringsplats m m:	~0,02	~0,05

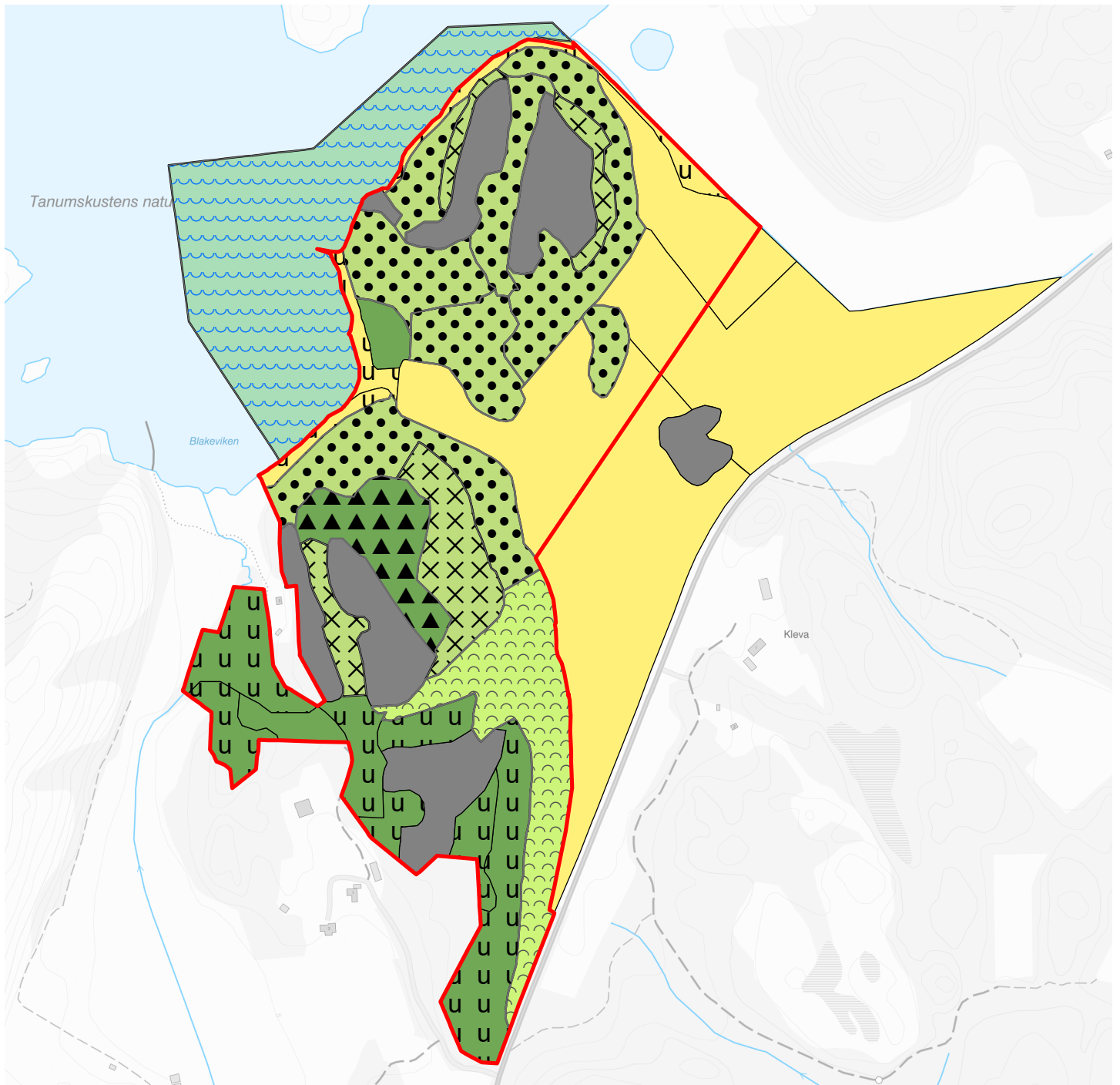
Bilaga 3e - Tabell Natura 2000-naturtyper**Tabell 3:** Förekommande Natura 2000-habitat i naturreservatet.

Kod	Natura 2000-naturtyper	Areal år 2020 (ha)	Målareal ¹ (ha)
1130	Estuarier (underkategorier 1140, 1171 & 1137) ²	7,8	7,8
1330	Salta strandängar	0	9,3
9010	Taiga	1,6	3,5
9020	Nordlig ädellövskog	3,3	3,9
9070	Trädklädd betesmark	9,1	9,1
9080	Lövsumpskog	0	1,1
9190	Näringsfattig ekskog	2,8	4,0

Naturtypen Estuarier (1130) ligger inom natura 2000-området Sannäsforden (SE0520147) resterande naturtyper ligger inom natura 2000-området Kleva (SE0520165).

¹ För målareal anges den lägsta arealen som naturtypen förväntas utvecklas. Siffran baseras på arealer av utvecklingsmark. Då vissa utvecklingsmarker har två målaturtyper, d.v.s att de med tiden kan utvecklas till att bli antingen den ena naturtypen eller den andra beroende på bland annat dominerande trädslag, kan arealen av naturtyperna i framtiden bli större än angiven målareal, se även bilaga 3.h.

² Underkategorier av Estuarier (1130) inom naturreservatet: Blottade ler- och sandbottnar (1140), Biogent rev, mussel eller ostronbank (1171) och Estuarier – med dominans av älgräs/marina kärlväxter.

Bilaga 3.f Natura 2000, naturtyper i naturreservatet

 Förslag ändring av N2000-gräns Kleva, Gäller ej innan regeringsbeslut är fattat.

Natura 2000-naturtyper

- Estuarier - 1130
- Taiga - 9010
- Nordlig ädellövskog - 9020
- Trädklädd betesmark - 9070
- Näringsfattig ekskog - 9190

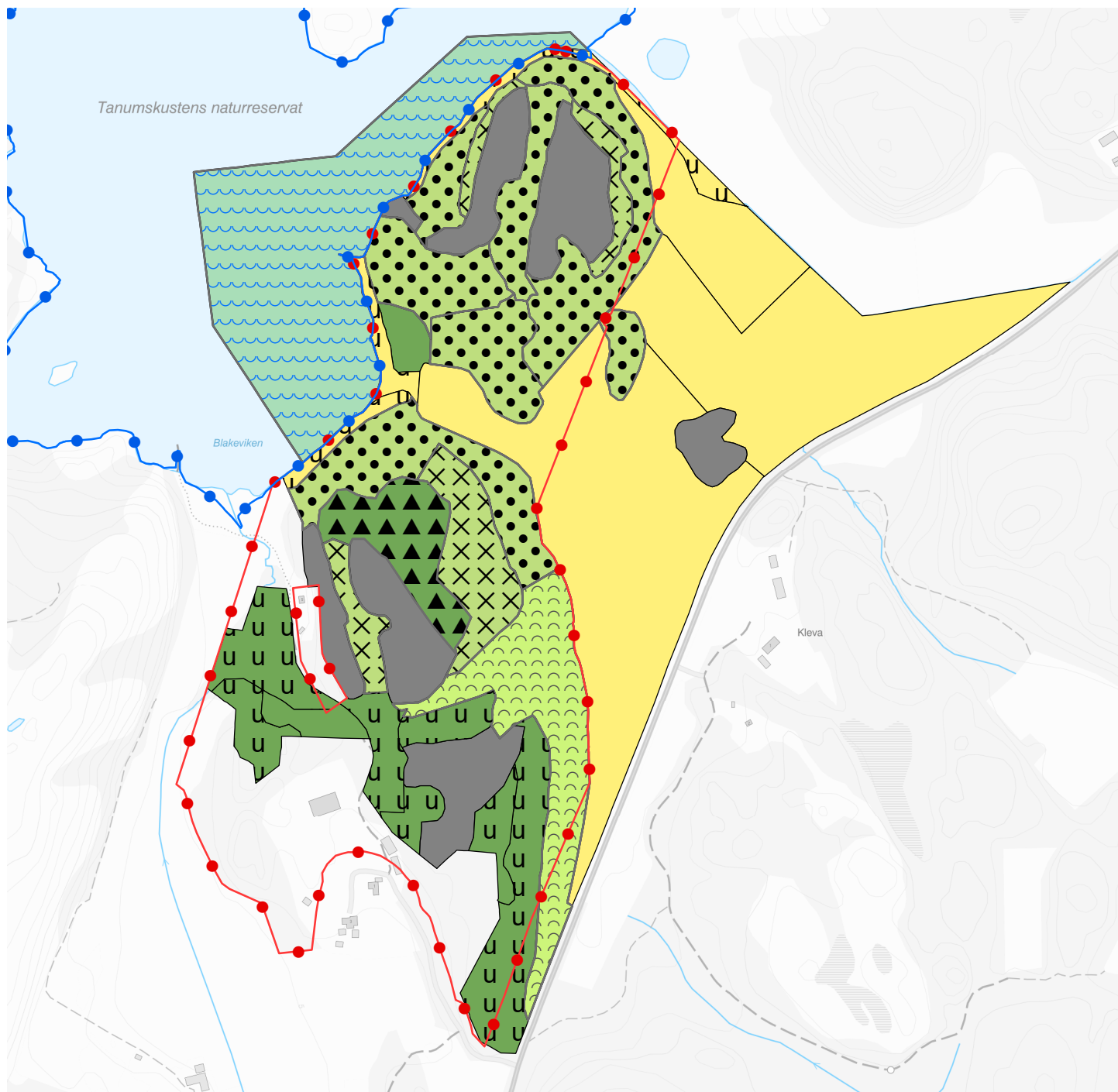
Icke natura-naturtyper

- U Utvecklingsmark
- Öppna substratmarker och glesa hållmarktallskogar
- Skog
- Öppen mark ex gräsmarker och åker

0 100 200 300 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Greby-Kleva
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2021-10-28, dnr 511-21209-2017

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 3.g Befintligt Natura 2000-område med indelning i naturtyper

Natura 2000-naturtyper

- Estuarier - 1130
- Taiga - 9010
- Nordlig ädellövskog - 9020
- Trädklädd betesmark - 9070
- Näringsfattig ekskog - 9190

Natura 2000-områden befintligt gräns

- Sannäs-fjorden
- Kleva

Icke natura-naturtyper

- Utvecklingsmark
- Öppna substratmarker och glesa hållmarktallskogar
- Skog
- Öppen mark ex gräsmarker, åker eller annan exploaterad yta

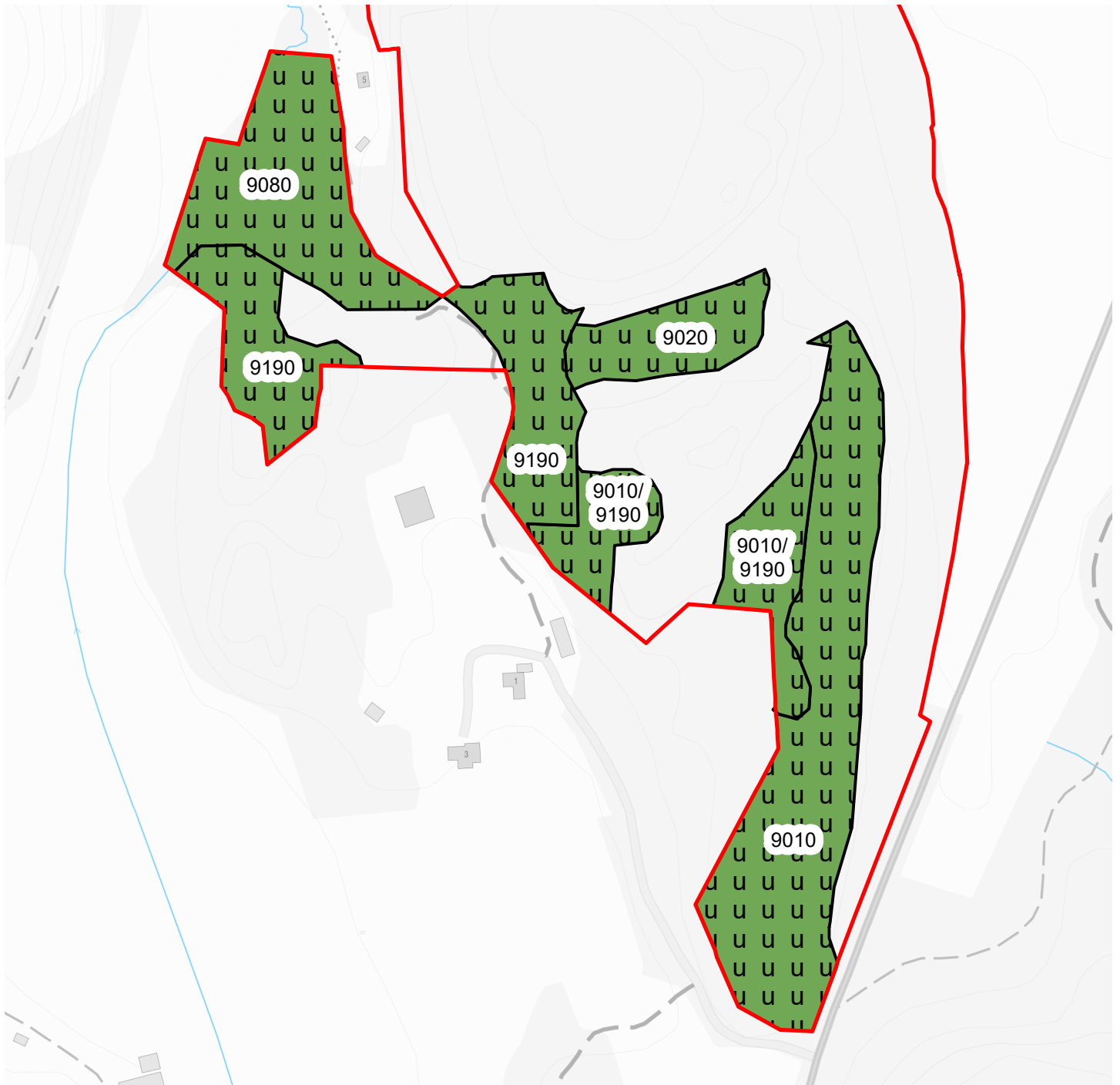
LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

0 100 200 300 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Greby-Kleva
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2021-10-28, dnr 511-21209-2017

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 3.h Natura 2000, utvecklingsmarker med målnaturtyper

 Förslag ändring av N2000-gräns Kleva, Gäller ej innan regeringsbeslut är fattat.

Utvecklingsmark med målnaturtyper

 Utvecklingsmark

- 1330 - Salta strandängar
- 9010 - Taiga
- 9080 - Lövsumpskog
- 9020 - Nordlig ädellövskog
- 9190 - Näringsfattig ekskog

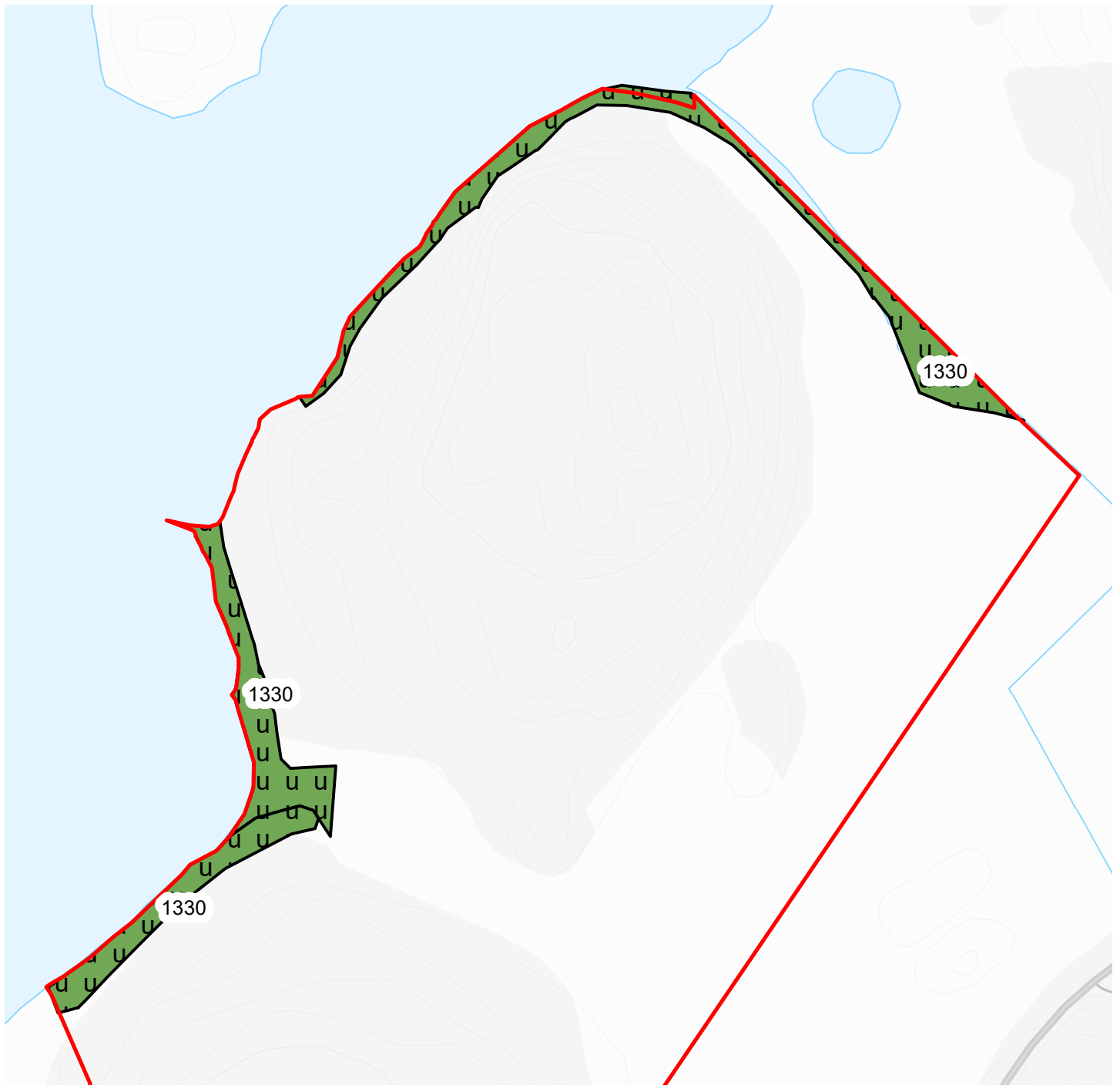
Utvecklingsmarkerna håller inte Natura 2000-naturtypsklass idag, men kommer att göra det på sikt. Utvecklingsmarken är viktig för att Natura 2000-naturtyperna ska uppnå gynnsamt tillstånd.

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Greby-Kleva
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2021-10-28, dnr 511-21209-2017

0 100 200 300 Meter

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 3.i Natura 2000, utvecklingsmarker med målnaturtyper

 Förslag ändring av N2000-gräns Kleva, Gäller ej innan regeringsbeslut är fattat.

Utvecklingsmark med målnaturtyper

 Utvecklingsmark

- 1330 - Salta strandängar
- 9010 - Taiga
- 9080 - Lövsumpskog
- 9020 - Nordlig ädellövskog
- 9190 - Näringsfattig ekskog

Utvecklingsmarkerna håller inte Natura 2000-naturtypsklass idag, men kommer att göra det på sikt. Utvecklingsmarken är viktig för att Natura 2000-naturtyperna ska uppnå gynnsamt tillstånd.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Greby-Kleva
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2021-10-28,
dnr 511-21209-2017

0 100 200 300 Meter

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län ©
Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 4. Yttranden och synpunkter över förslag till bildande av naturreservatet Greby-Kleva i Tanums kommun

Denna bilaga är en sammanfattning av de synpunkter som inkommit under remissen, samt länsstyrelsens kommentarer på dessa synpunkter.

Yttranden har inkommit från Lars Andréén, Trafikverket, Västkoststiftelsen, Hans-Ola Olsson, Skogsstyrelsen, Kajsa Anderholm, Svante Anderholm och Anneli Anderholm (samlad yttrande), Mellersta Götalands Jordägareförening, LRF, Statens Fastighetsverk, Skanova och Tanums kommun.

Västkoststiftelsen finner att förslag till beslut är väl genomarbetat och lämnar därför inga övriga synpunkter.

Lars Andréén (markägare): Lars motsätter sig bildandet av naturreservat på sina fastigheter Greby 1:3 (delägare) och Greby 1:10 samt grannfastigheten Greby 1:11. Lars tar upp följande punkter i sina yttranden. 1) Att bildandet av Natura 2000-området skedde utan hans vetskap. 2) Att fastighetsgränsens dragning i kartorna, mellan hans fastighet Greby 1:10 och statens fastighet Tanums-Kleva 1:8, inte stämmer överens med hur det ser ut i fält. 3) Att han och hans barn samt grannen önskar att bygga, bland annat sommarstugor, på fastigheterna. 4) Att staten inte har ekonomiska medel till att sköta naturreservatet eller Natura 2000-området. 5) Han vill ha ersättning för det arbete han lagt ner på att sköta fastigheterna, bland annat röjning av igenväxande vegetation, från det att han tog över fastigheten 1976. Han godtar därför inte den ersättning som han blivit erbjuden efter den värdering som gjorts av fastigheterna.

Länsstyrelsens svar: Vi har haft långtgående diskussioner med de privata markägarna där vi har diskuterat gränser och olika lösningar för naturskydd. Vi har bland annat anpassat gränsen för reservatet på privat mark för att minimera inskränkningar för de privata markägarna. Endast de mest värdefulla delarna (utifrån naturskyddssynpunkt) har tagits med i naturreservatet. De ytor som vi inte har kunnat backa ifrån är utpekade natura 2000-naturtyper och utvecklingsmarker, det vill säga ytor med höga naturvärden. Lars Andréén har också berättat om sina planer att utföra åtgärder som direkt motsäger bevarandeplanen och naturreservatets framtagna skötselplan, till exempel finns planer att avverka delar av sumpskogen längs västra gränsen. 1) Bildandet av Natura 2000-området skedde efter kontakt med markägarna, detta finns dokumenterat. 2) Den del av fastighetsgränsen som Lars hänvisar till kommer utredas av Lantmäteriet genom en fastighetsbestämning. 3) De ytor som vi bedömer olämpliga för byggnationer ligger inom naturreservatet. Detta gäller till exempel ytor inom strandskydd och utpekade natura 2000-naturtyper med utvecklingsmarker. Utanför naturreservatet prövas ansökningar om bygglov enligt gällande lagstiftning. 4) Se svar till Mellersta Götalands Jordägareförening, punkt 3. 5) Vi har tyvärr ingen möjlighet att betala ut ersättning för skötsel som gjorts innan reservatets bildande.

Länsstyrelsen har efter remissen haft fortsatta dialoger med markägarna om naturreservatet och Natura 2000-området. Redogörelse för den fortsatta kontakten finns under stycket Ärendets handläggning.

Trafikverket: Naturreservatet angränsar till statlig allmän väg 163. Trafikverket förutsätter att gränsen för reservatet placeras bortom vägområdet så att normalt underhållsarbete kan utföras på väg 163 utan att särskilda tillstånd krävs. Normal drift och underhåll innefattar till exempel rensning av diken och trummor, vegetationsröjning, beläggningsarbeten och halkbekämpning.

Länsstyrelsen kommentar: Gränsen för naturreservatet placeras utanför vägområdet för att tillåta vanligt underhåll av väg, så som de åtgärder som nämns i yttrandet.

Skogsstyrelsen ställer sig positiva till att naturreservatet bildas. Länsstyrelsen har tidigare i processen inhämtat synpunkter från Skogsstyrelsen om reservatets avgränsning. Skogsstyrelsen önskar att detta omnämns i stycket Ärendets handläggning. Skogsstyrelsen uttryckte vid tidigare kontakt en önskan att om möjligt inkludera en mindre nyckelbiotop i reservatet.

Länsstyrelsen kommentar: Den tidigare kontakten angående reservatets avgränsning och nyckelbiotopen läggs in under rubrik Ärendets handläggning.

Kajsa Anderholm, Svante Anderholm och Anneli Anderholm (sakägare): För att nå sin fastighet används en enskild väg som korsar naturreservatet. Denna är enligt förslaget undantagen från de restriktioner som gäller inom reservatet och får hållas fri för att nå fastigheten. De förutsätter att detta gäller alla typer av fordon, även en lastbil, då det är nödvändigt att komma fram med en sådan för att slamsuga avloppstanken på fastigheten. Om vägen används av arbetsfordon vid skötsel av naturreservatet vill de ha klarlagt att den återställs i befintligt skick om skador skulle uppstå och att kostnaden för återställningen ligger hos den som är skötselansvarig.

Länsstyrelsen kommentar: Den enskilda vägen är undantagen från reservatets föreskrifter för att, utan hinder, kunna nyttjas för att ta sig till fastigheten. Nyttjandet av fastigheten (som ligger undantagen från reservatet) som boende, med därtill underhåll så som slamsugning av avloppstank, ska inte heller hindras av bildandet av naturreservat. Om skador på vägen uppstår i samband med skötsel av naturreservatet ska vägen återställas av reservatets förvaltare eller den förvaltaren uppdragit utföra skötselåtgärderna.

Skanova AB: vill meddela att det ej finns något att invända mot planförslaget. Skanova har kablar och kanalisation som följer väg 163 som avgränsar i öster, dessa bedöms ej påverka naturreservatet men är i drift och kan komma att behöva underhållas.

Mellersta Götalands Jordägareförening (MGJ): Föreningen kan inte tillstyrka förslaget till reservat i dess nuvarande form utan hemställer att förslaget revideras så att: 1) Åtgärder mot granbarkborrens utbredning och andra skadeinsekter omfattas av undantag från föreskrifter. 2) Det rörliga friluftslivets inverkan, ex slitage på skog och mark samt nedskräpning, utvärderas och följs upp var tionde år. 3) En långsiktig budgetplan tas fram för planerade åtgärder. 4) Bekämpning av japanska jätteostron undantas från ordningsföreskrifterna. Förslaget saknar beredskap för att hantera arten. 5) Processen med berörda markägare avslutas innan vidare steg i bildandet av reservatet. Vidare saknar föreningen ett resonemang

kring reservatsbildning kontra skogsproduktion med avseende på om skogen istället gör en viktigare insats som ersättare av fossila bränslen eller som skogsråvara som ersätter energikrävande material såsom cement och metaller.

Länsstyrelsen kommentar: 1) Naturreservatet Greby-Kleva består huvudsakligen av lövskogar och tallskog på hållmark. Granen är redan idag fåtalig i reservatet och ingår inte i vårt syfte att skydda när vi bildar naturreservatet Greby-Kleva. Åtgärder som röjning och gallring av gran finns inskrivet i skötselplanen för att hindra att gran sprider sig och hotar områdets lövvärden genom att tränga undan uppkomsten av nya lövträd. Vi har nu även lagt in ett undantag i föreskrift A7 för avverkning av gran, som gör det möjligt även för markägare att ta bort gran i reservatet. Utifrån att det idag finns mycket lite gran i reservatet och i framtiden inte ska finnas gran, bedömer vi att det i naturreservatet Greby-Kleva inte finns behov av specifika föreskrifter mot granbarkborren eller andra skadeinsekter. Om syftet med reservatet hotas tex av andra sjukdomar eller skadeinsekter på lövträd, kan dispens ges för att utföra åtgärder som kan skydda naturreservatets naturvärden.

2) Uppföljning och utvärdering sker på alla bevarandemål i skötselplanen, så även de för friluftslivet. Det finns också möjlighet att uppdatera skötselplanen om uppföljningen indikerar att det behövs. Stigar skulle till exempel kunna dras om, om det finns indikationer på att naturvärden tar skada av nuvarande stigdragning. Se kap. 6.2 och 6.3 i skötselplanen.

3) Västkoststiftelsen (utsedda förvaltare i reservatet) prioriterar åtgärder i alla reservat de förvaltar efter den pott med pengar de årligen blir tilldelade av länsstyrelsen. Hur stor denna pott med pengar är, styr inte Länsstyrelsen över eftersom vi får ett årligt anslag från regeringen. I skötselplanen lyfter vi alla behov vi ser på skötsel utifrån de naturvärden som finns på plats. Vår priorlista i skötselplanen visar vad vi anser är prioriterade åtgärder att börja med, sedan önskar vi såklart att alla åtgärder utförs efter vårt förslag om prio och intervall.

4) Stillahavsostronet (*Magallana gigas*), även kallat Japanskt jätteostron, ingår i föreskrift B14 om bekämpning av invasiva arter. Plockning och insamling av ostron regleras nu också under A17 istället för i C-föreskrifterna. Även om plockning av ostron inte regleras under c-föreskrifterna i beslutet är det endast vattenrättsägaren (markägaren) som äger rätt att plocka ostron. Det vattenområde som ingår i naturreservatet ligger på statens fastighet.

5) Vi har inte lyckats nå en överenskommelse med markägarna vid tidpunkten för att beslut ska tas. Mark- och sakägare har möjlighet att överklaga beslutet. Vi har, efter beslutet vunnit laga kraft, ett år på oss att komma överens med markägarna om ersättningen. Markägarna kan innan ettårsfristen löpt ut väcka talan hos mark- och miljödomstolen och där få avgjort vilken ersättning hen är berättigad till (31 kap 13 § MB).

Angående resonemang kring reservatsbildning kontra skogsproduktion: Områdets höga naturvärden motiverar ett reservatsbildande. Skäl och motiv till bildandet av naturreservatet Greby-Kleva finns beskrivet i beslutet.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF anser att reservatet inte ska bildas mot markägarnas vilja och att de fastigheter där markägare som inte vill ingå i reservatet ska tas bort. Utöver detta anser LRF att det finns specifika brister i förslaget. Det tar främst upp två punkter i sitt yttrande: 1) "Historiken för området

visar att det varit svårt för Länsstyrelsen att leva upp till de mål om skötsel som satts upp i Natura 2000-området". 2) "Beslutet om reservat Kleva saknar en analys av hur mycket det kommer att kosta att förverkliga ambitionerna i skötselplanen. Varken kostnader av engångskaraktär eller de långsiktiga underhållskostnaderna ingår i beslutet. Det förefaller därmed saknas anvisad budget för reservatet."

Länsstyrelsens svar: Länsstyrelsen har gjort bedömningen att det på grund av områdets höga naturvärden är motiverat att naturreservat bildas, för att skydda naturvärden från åtgärder, så som exploatering och avverkning, som kan skada dem. Även om det sker mot markägarens vilja. 1) I bevarandeplanen för Natura 2000-området finns beskrivet de åtgärder, både skötsel och skydd, som vi ser behov av för att naturtyperna ska uppnå en fullgod bevarandestatus. Bevarandeplanen ska fungera som ett underlag för prövning och vanligen behövs ytterligare dokument för att styra upp skötseln, ex en skötselplan. Tyvärr har Natura 2000-områden inte prioriterats för skötsel, vilket är olyckligt. Länsstyrelserna har fått i uppdrag från regeringen att skydda Natura 2000-områdena genom tex bildande av naturreservat. Genom att bilda naturreservat kan vi säkerställa att Greby-Kleva ingår i prioriteringen för skötselmedel och får en utsedd förvaltare och en skötselplan. 2) Västkuststiftelsen (utsedda förvaltare i reservatet) prioriterar åtgärder i alla reservat de förvaltar efter den pott med pengar de årligen blir tilldelade av länsstyrelsen. Hur stor denna pott med pengar är, styr inte Länsstyrelsen över eftersom vi får ett årligt anslag från regeringen. Se också punkt 3 i svaret till MGJ ovan.

Statens Fastighetsverk (SFV): SFV yttrar sig i egenskap av markägare till fastighet Grebbestad 2:384 som ligger utanför reservatet men ingår i båtnadsområdet till det dikningsföretag som berörs av reservatsbildningen. På Grebbestad 2:384 finns fornlämningar - Greby gravfält. SFV förutsätter att arbetsföretaget genomförs på ett sätt som inte skadar fornlämningar på fastigheten eller som kan innebära negativ påverkan på gravfältet, kortsiktigt eller långsiktigt. Exempel på effekter som ska undvikas är att marken dräneras på ett sådant sätt att lämningar under marken riskerar att förstöras. Samtidigt innebär dikningsåtgärderna att risken för översvämningar bör minska, vilket är positivt.

Länsstyrelsens svar: Dikningsföretaget är undantaget från reservatets föreskrifter. Reservatsbildningen påverkar således inte framtida åtgärder i dikningsföretaget.

Tanums kommun: Miljö- och byggnadsnämnden är positiva till genomförandet av att bilda naturreservatet Kleva och att uppdatera bevarandeplanen för Natura 2000-området Kleva. Kommunen tycker att det är viktigt att medel avsätts för att sköta naturreservatet enligt skötselplanen. Vidare skriver kommunen i sitt yttrande att de konstaterar att Länsstyrelsen avser att bilda naturreservatet utan att det finns en acceptans för detta hos de berörda privata fastighetsägarna. De tycker detta är beklagligt och pekar på den konflikt som kan uppstå mellan det allmännas intresse och det privata ägandet. Nämnden önskar därför att Länsstyrelsen kan komma till en lösning med de berörda privata fastighetsägarna.

Länsstyrelsens svar: Angående bildande av reservat utan överenskommelse se svar till MGJ under punkt 5.

Hans-Ola Olsson (jordbruksarrendator på fastighet Tanums-Kleva 1:8): är kritisk till att ändra markanvändningen för område 6.2 (i remissversionen) som idag är dränerad åkermark och brukas ekologiskt samt att lägga till mer mark till betesmarksytan när betesdjur ännu inte säkrats och där en lösning redan finns

(ekologiskt åkerbruk). I yttrandet hänvisas till Livsmedelsstrategin som motiv till fortsatt åkerbruk. Angående minskat näringsläckage från åkermarken hänvisar man till brukningsprinciper som Conservation Agriculture, med ständigt gröna växter, minimal bearbetning och en sund växtföljd. Vidare är han fortsatt intresserad som arrendator att försöka lösa den årliga betesskötseln samt fortsätta bruka den kulturella åkermarken enligt ekologisk odling. Han är positiv till intentionen med bevarandet av skyddsvärda arter genom skötselplanen på statens fastighet. Han trycker på att det måste ske genom att det löpande finns garantier för att medel till skötseln finns säkrade alla år. Vidare tror han inte att skapandet av reservat löser detta utan att det räcker med en bättre skötsel av befintligt Natura 2000-område.

Vidare synpunkter är att dräneringarnas systemutlopp måste funktionssäkras. Vid skapande av eventuell parkering ska så lite levande jord som möjligt fördärvas. Vid skapande av vandringsleder bör dessa inte begränsa betesdjurs tillgänglighet.

Länsstyrelsens svar: Bestämmelser och skötsel för åkermark och betesmark har bearbetats efter kontakt med Hans-Ola Olsson. Skötselområden och delområden som berör åker- och betesmark har justerats. Ytan som i remissen numrerats till 6.2 har delats upp till två områden för att anpassa skötseln efter de olika delarnas behov. Den östra delen är mer fuktigt. Hans-Ola har meddelat att ytan kommer övergå till permanent gräsmark. Detta tycker vi är en bra åtgärd och har nu justerat skötselplanen efter det. Det kommer vara öppet för att låta området ingå i betesmarken på sikt när betesdjur säkrats. På den västra delen, som är dränerad, kan åkerbruket fortsätta till dess att havshöjningen inte längre gör det möjligt. Området införlivas därför i skötselområde 5.

För att minska näringsläckaget ut i Sannäsfjorden och till de angränsande strandängarna har Hans-Ola föreslagit ett brukande efter brukningsprincipen Conservation Agriculture. Vi har i skötselplanen fokuserat på målet med området, det vill säga ett minskat näringsläckage till hav och strandängar. Vi väljer att inte precisera exakt hur åkern ska brukas så länge målet uppnås. Detta gör vi för att inte låsa fast skötseln efter en brukningsprincip när andra brukningssätt också kan fungera för att uppnå målet. För att ytterligare värna om målet med minskat näringsläckage anser vi att en zon på minst 12 meter från diken, mot vilken åkern dräneras, ska lämnas fri från sprutning av gödsel och bekämpningsmedel. Zonen ska också vara kontinuerligt bevuxen. En traditionell skyddszon med vall kan anläggas. Men om man genom brukningssätt som Conservation Agriculture med annan typ av gröda också kan efterleva att zonen är sprutningsfri och kontinuerligt bevuxen går det också bra.

Angående funktionssäkring av befintlig dränering har vi lagt till i ett undantag för föreskrift A5 för underhåll av täckdikning.

Vi har också öppnat upp i beslutet för att kunna anlägga en våtmark/översilningsmark i skötselområde 6. En våtmark skulle fånga upp näringsläckage från åkerns dränering. En sådan åtgärd ska dock föregås av en utredning på hur omkringliggande marker påverkas.